

Obsah časopisu Sociálne poistenie č. 2/2013

Dôchodkové poistenie

Zvýšenie sumy predčasného starobného a starobného dôchodku za obdobie práce na dohodu

Výber poistného

Zmeny v platení poistného pre samostatne zárobkovo činnú osobu

Nemocenské poistenie:

Materské od 1. januára 2013

Garančné poistenie:

Uspokojovanie nárokov z garančného poistenia

Úrazové poistenie:

Havária na stavbe diaľničného mostu v Kurimanoch – povinnosti zamestnávateľa v prípade pracovného úrazu a práva poškodených zamestnancov

Lekárska posudková činnosť:

Ako sa posudzuje invalidita

Ischemická choroba srdca

Poradňa:

Zvýšenie dvoch dôchodkov

Zvýšenie čiastkového dôchodku

Dočasná pracovná neschopnosť a nárok na dávku v nezamestnanosti

Platobná neschopnosť zamestnávateľa a nárok na dávku garančného poistenia

Nárok na nemocenské a vznik nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku

Materské po zverení dieťaťa do starostlivosti

Nemocenské po návrate zo zahraničia

Predkladanie dokladov preukazujúcich nepriaznivý zdravotný stav poistníkyne poberajúcej materské

Iné:

Česká republika: Dôchodkové poistenie – parametre pre výpočet dôchodku z I. piliera pre rok 2013

Zvýšenie sumy predčasného starobného a starobného dôchodku za obdobie povinného dôchodkového poistenia zamestnanca, získaného na základe práce na dohodu

Od 1. januára 2013 sú zamestnancami na účely dôchodkového poistenia aj fyzické osoby v právnom vzťahu na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti (ďalej len „dohody“) a to bez ohľadu na to, či z dohody majú právo na pravidelný alebo nepravidelný príjem. Povinné dôchodkové poistenie zamestnanca im podľa § 293ck ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 252/2012 Z. z. vzniká od 1. januára 2013, ak vykonávali činnosť na základe dohody už pred 1. januárom 2013. Ak uzatvorili dohodu až po 31. decembri 2012, povinné dôchodkové poistenie zamestnanca im vznikne odo dňa jej uzatvorenia.

Za obdobie dôchodkového poistenia, ktoré získali po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok alebo po priznaní predčasného starobného dôchodku, majú poistenci nárok na zvýšenie dôchodku, pričom spôsob určenia sumy zvýšenia predčasného starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia zamestnanca získané po priznaní predčasného starobného dôchodku je stanovené v § 68 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov a spôsob určenia zvýšenia starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia získané po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok je uvedený v § 66 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. V prípade určenia sumy zvýšenia starobného dôchodku je rozhodujúce, či ide o obdobie dôchodkového poistenia získané po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok

- bez poberania starobného dôchodku alebo
- počas poberania starobného dôchodku alebo
- bez poberania starobného dôchodku po období počas poberania starobného dôchodku.

A. Zvýšenie sumy predčasného starobného dôchodku

V dôsledku vzniku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca z dôvodu vykonávania činnosti na dohodu poistencovi, ktorému bol priznaný predčasný starobný dôchodok, zaniká nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku v zákonom stanovenom termíne (v závislosti od konkrétnej situácie buď od najbližšieho výplatného termínu dôchodku nasledujúceho po vzniku dôchodkového poistenia alebo od najbližšieho výplatného termínu dôchodku po 28. februári 2013), a to bez ohľadu na dátum priznania predčasného starobného dôchodku.

Od výplatného termínu dôchodku v marci 2013 zanikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku tomu poberateľovi predčasného starobného dôchodku, ktorému bol predčasný starobný dôchodok priznaný pred 1. januárom 2013, a ktorý do 28. februára 2013 nedovršíl dôchodkový vek, ak mu povinné dôchodkové poistenie zamestnanca vzniklo 1. januára

2013 z dôvodu, že činnosť na základe dohody vykonával aj pred 1. januárom 2013 a toto dôchodkové poistenie mu trvá aj po 28. februári 2013.

Od najbližšieho výplatného termínu dôchodku po vzniku dôchodkového poistenia, a to bez ohľadu na dátum priznania predčasného starobného dôchodku, zanikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku tomu poberateľovi predčasného starobného dôchodku, ktorý začal vykonávať zárobkovú činnosť na základe dohody a z tohto dôvodu mu vzniklo povinné dôchodkové poistenie po 31. decembri 2012.

Bez ohľadu na to, kedy poistencovi zanikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku, po zániku povinného dôchodkového poistenia zamestnanca sa suma predčasného starobného dôchodku, ktorá sa vyplácala ku dňu zániku nároku na jeho výplatu zvýši na žiadosť poistenca za celé obdobie dôchodkové poistenia získané po priznaní predčasného starobného dôchodku, a to o sumu určenú ako súčin osobného mzdového bodu (súčtu osobných mzdových bodov) za obdobie dôchodkového poistenia získané po priznaní predčasného starobného dôchodku a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia.

Osobné mzdové body na účely zvýšenia predčasného starobného dôchodku sa podľa § 62 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z. určia ako podiel osobného vymeriavacieho základu za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok, t. j. úhrnu vymeriavacích základov získaných v kalendárnom roku (aj za obdobie kratšie ako kalendárny rok), a všeobecného vymeriavacieho základu v kalendárnom roku. Osobné mzdové body sa zaokrúhľujú na 4 desatinné miesta nahor.

Podľa § 68 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov všeobecný vymeriavací základ na určenie osobného mzdového bodu za

- posledný rok dôchodkového poistenia po vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok je všeobecný vymeriavací základ za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod,
- predposledný rok dôchodkového poistenia po vzniku nároku na predčasný starobný dôchodok je všeobecný vymeriavací základ za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod.

Suma zvýšenia teda závisí od osobných vymeriavacích základov, ktoré poistenec v jednotlivých kalendárnych rokoch dosiahol a dátumu zániku dôchodkového poistenia (pokiaľ dôchodkové poistenie zanikne napríklad 31. decembra 2013, na účely určenia sumy zvýšenia predčasného starobného dôchodku sa použije aktuálna dôchodková hodnota platná k 1. januáru 2014).

Príklad:

Predčasný starobný dôchodok bol poistencovi, ktorý 1. júna 2013 dovŕši dôchodkový vek, priznaný od 1. októbra 2012. Predčasný starobný dôchodok sa vyplácal vždy 6. dňa v mesiaci. Od 1. januára 2013 do 30. apríla 2013 bol poistenec povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec, nakoľko od 15.

decembra 2012 mal uzatvorenú dohodu o pracovnej činnosti, ktorá zanikla až 30. apríla 2013. Nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku mu zanikol od 6. marca 2013. Ku dňu zániku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku sa tento vyplácal v sume 458,70 eur mesačne. Po zániku dôchodkového poistenia požiadal od 1. mája 2012 o uvoľnenie výplaty predčasného starobného dôchodku a zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 1. januára 2013 do 30. apríla 2013.

Za obdobie od 1. januára 2013 do 30. apríla 2013 mal osobný vymeriavací základ 5900,00 eur. Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2013 je 10,0098 eur.

Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 1. januára 2013 do 30. apríla 2013

Osobný mzdový bod 2013: $5900,00 : 9432,00 = 0,6256$ po zaokrúhlení na štyri desatinné miesta nahor (za posledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ 9432,00 eur, to znamená všeobecný vymeriavací základ za rok 2011, ktorý dva roky predchádza roku 2013).

Zvýšenie dôchodku 6,26213088 eur mesačne sa určí ako súčin osobného mzdového bodu 0,6256 vynásobený aktuálnou dôchodkovou hodnotou platnou ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia, ktorá je 10,0098.

Suma zvýšenia **6,26213088 eur mesačne** sa pripočíta k sume dôchodku vyplácanej ku dňu zániku nároku na jeho výplatu, k sume 458,70 eur mesačne. Suma predčasného starobného dôchodku po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor od 1. mája 2013 bude 465,00 eur mesačne.

B. Zvýšenie sumy starobného dôchodku

1. Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia získané po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok, ak poistenec starobný dôchodok nepoberal

Ak poistenec bol dôchodkovo poistený po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok a nepoberal tento dôchodok alebo jeho časť, suma starobného dôchodku sa určí tak, že k sume starobného dôchodku určenej ako súčin priemerného mzdového bodu, obdobia dôchodkového poistenia získaného ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu vzniku nároku na výplatu starobného dôchodku sa pripočíta suma určená ako súčin súčtu osobných mzdových bodov získaných za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok a aktuálnej dôchodkovej hodnoty. Takto určená suma starobného dôchodku sa zvýši o 0,5 % za každých 30 dní dôchodkového poistenia získaných po vzniku nároku na starobný dôchodok bez poberania tohto dôchodku. Do týchto dní sa nezapočítava obdobie dôchodkového poistenia, počas ktorého je vylúčená povinnosť platiť poistné na dôchodkové poistenie.

Osobné mzdové body na účely zvýšenia starobného dôchodku sa podľa § 62 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 555/2007 Z. z. určia ako podiel osobného vymeriavacieho základu za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok, t. j. úhrnu vymeriavacích

základov získaných v kalendárnom roku (aj za obdobie kratšie ako kalendárny rok), a všeobecného vymeriavacieho základu v kalendárnom roku.

Podľa § 66 ods. 8 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov všeobecný vymeriavací základ na určenie osobného mzdového bodu za

- posledný rok dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok je všeobecný vymeriavací základ za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod,
- predposledný rok dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok je všeobecný vymeriavací základ za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa zisťuje osobný mzdový bod.

Príklad:

Poistenec splnil podmienky nároku na starobný dôchodok 30. novembra 2012. Ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok o jeho priznanie nepožiadaval, o priznanie starobného dôchodku požiadaval od 10. februára 2013. Ku dňu vzniku nároku na starobný dôchodok získal 40,1458 rokov obdobia dôchodkového poistenia a jeho priemerný osobný mzdový bod je v hodnote 1,1456.

V období od 30. novembra 2012 do 9. februára 2013 bol povinne dôchodkovo poistený. Za obdobie od 30. novembra 2012 do 31. decembra 2012 mal osobný vymeriavací základ 1254,00 eur mesačne a za obdobie od 1. januára 2013 do 9. februára 2013 mal osobný vymeriavací základ 2365,20 eur mesačne.

Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2013 je 10,0098 eur.

Určenie sumy starobného dôchodku

$S = POMB \times ODP \times ADH = 1,1456 \times 40,1458 \times 10,0098 = 460,40$ eur mesačne (po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor).

Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 30. novembra 2012 do 9. februára 2013

Osobný mzdový bod za rok 2012 = $1254,00 : 9432,00 = 0,1330$ po zaokrúhlení na štyri desatinné miesta nahor (za predposledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ 9432,00 eur, to znamená všeobecný vymeriavací základ za rok 2011, ktorý rok predchádza roku 2012).

Osobný mzdový bod za rok 2013 = $2365,20 : 9432,00 = 0,2508$ po zaokrúhlení na štyri desatinné miesta nahor (za posledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ 9432,00 eur, to znamená všeobecný vymeriavací základ za rok 2011, ktorý dva roky predchádza roku 2013).

Zvýšenie dôchodku 3,84176124 eur mesačne sa určí ako súčet osobných mzdových bodov za roky 2012 a 2013 (0,3838) vynásobený aktuálnou dôchodkovou hodnotou platnou ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia, ktorá je 10,0098.

Suma zvýšenia **3,84176124 eur** mesačne sa pripočíta k sume starobného dôchodku 460,40 eur mesačne. Suma starobného dôchodku po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor bude 464,30 eur mesačne.

Suma 464,30 Eur mesačne sa ďalej zvýši o 0,5% za každých 30 dní dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok. Od vzniku nároku na starobný dôchodok (30. novembra 2012) poistenec získal 72 dní dôchodkového poistenia bez poberania starobného dôchodku. **Suma 464,30 eur mesačne sa preto zvýši o 1% (o 4,643 eur mesačne)** a po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor bude suma starobného dôchodku **469,00 eur mesačne**.

Odo dňa priznania sa starobný dôchodok zvýši o 11,20 eur mesačne, teda o sumu zvýšenia starobného dôchodku v roku 2013.

2. Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia získané po splnení podmienok nároku na starobný dôchodok, ak poistenec starobný dôchodok poberal

Suma zvýšenia starobného dôchodku sa podľa § 66 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z. určí tak, že sa spočítajú polovice osobných mzdových bodov za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok získané počas poberania tohto dôchodku a vynásobia sa aktuálnou dôchodkovou hodnotou platnou ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia. Suma zvýšenia sa pripočíta k sume starobného dôchodku vyplácanej ku dňu zániku dôchodkového poistenia. Na určenie osobných mzdových bodov v jednotlivých kalendárnych bodoch sa vzťahuje identická právna úprava ako v predchádzajúcom bode.

Príklad: Starobný dôchodok bol priznaný od 1. januára 2013. Od 10. januára 2013 do 30. apríla 2013 bol poistenec povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec, nakoľko od 10. januára 2013 uzatvoril dohodu o pracovnej činnosti. K 30. aprílu 2013 sa starobný dôchodok vyplácal v sume 452,30 eur mesačne. Po zániku dôchodkového poistenia požiadal od 1. mája 2012 o zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 10. januára 2013 do 30. apríla 2013.

Za obdobie od 10. januára 2013 do 30. apríla 2013 mal osobný vymeriavací základ 5900,00 eur. Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2013 je 10,0098 eur.

Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 10. januára 2013 do 30. apríla 2013

Osobný mzdový bod za rok 2013 = $5900,00 : 9432,00 = 0,6256$ po zaokrúhlení na štyri desatinné miesta nahor (za posledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ 9432,00 eur, to znamená všeobecný vymeriavací základ za rok 2011, ktorý dva roky predchádza roku 2013).

$\frac{1}{2}$ osobného mzdového bodu za rok 2013 = $0,6256 : 2 = 0,3128$.

Zvýšenie dôchodku 3,13106544 eur mesačne sa určí ako súčin $\frac{1}{2}$ osobného mzdového bodu za rok 2013 0,3128 a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia, ktorá je 10,0098.

*Suma zvýšenia 3,13106544 eur mesačne sa pripočíta k sume dôchodku vyplácanej ku dňu zániku nároku na jeho výplatu, k sume 452,30 eur mesačne. **Suma starobného dôchodku po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor od 1. mája 2013 bude 455,50 eur mesačne.***

3. Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia získané bez poberania starobného dôchodku nasledujúce po období, v ktorom poistenec starobný dôchodok poberal

Ak poistenec získa obdobie dôchodkového poistenia bez poberania starobného dôchodku v období nasledujúcom po období, v ktorom poberal starobný dôchodok (uvedená situácia prichádza do úvahy, ak poberateľ starobného dôchodku požiada o zastavenie výplaty starobného dôchodku podľa § 112 ods. 8 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov), podľa § 66 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 449/2008 Z. z. sa suma starobného dôchodku odo dňa nasledujúceho po zániku dôchodkového poistenia určí tak, že k sume starobného dôchodku vyplácaného ku dňu zastavenia výplaty starobného dôchodku sa pripočíta

- suma určená ako súčin súčtu jednej polovice osobných mzdových bodov získaných za obdobie dôchodkového poistenia počas poberania starobného dôchodku alebo jeho časti a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia a
- suma určená ako súčin súčtu osobných mzdových bodov získaných za obdobie dôchodkového poistenia bez poberania starobného dôchodku alebo jeho časti a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia.

Takto určená suma starobného dôchodku sa zvýši o 0,5 % za každých 30 dní dôchodkového poistenia (do dní dôchodkového poistenia, za ktoré sa suma starobného dôchodku percentuálne zvyšuje sa nezapočítava obdobie, počas ktorého bola vylúčená povinnosť platiť poisťné na dôchodkové poistenia) získaných po vzniku nároku na starobný dôchodok bez poberania tohto dôchodku alebo jeho časti. Na určenie osobných mzdových bodov v jednotlivých kalendárnych bodoch sa vzťahuje identická právna úprava ako v predchádzajúcich bodoch.

Príklad:

Starobný dôchodok bol priznaný od 1. januára 2013. Od 10. januára 2013 do 30. septembra 2013 bude poistenec povinne dôchodkovo poistený ako zamestnanec, nakoľko od 10. januára 2013 uzatvoril dohodu o pracovnej činnosti.

Výplata starobného dôchodku bola na jeho žiadosť poistencovi zastavená od 2. mája 2013. K 2. máju 2013 sa starobný dôchodok vyplácal v sume 452,30 eur mesačne.

Po zániku dôchodkového poistenia požiada od 1. októbra 2013 o zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 10. januára 2013 do 30. septembra 2013.

Za obdobie od 10. januára 2013 do 1. mája 2013 mal osobný vymeriavací základ 2059,10 eur.

Za obdobie od 2. mája 2013 do 30. septembra 2013 mal osobný vymeriavací základ 1471,60 eur.

Aktuálna dôchodková hodnota na rok 2013 je 10,0098 eur.

Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 10. januára 2013 do 1. mája 2013 (obdobie počas poberania starobného dôchodku)

Osobný mzdový bod za rok 2013 = $2059,10 : 9432,00 = 0,2184$ po zaokrúhlení na štyri desatinné miesta nahor (za posledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ 9432,00 eur, to znamená všeobecný vymeriavací základ za rok 2011, ktorý dva roky predchádza roku 2013).

$\frac{1}{2}$ osobného mzdového bodu za rok 2013 = $0,2184 : 2 = 0,1092$.

Zvýšenie dôchodku 1,09307016 eur mesačne sa určí ako súčin $\frac{1}{2}$ osobného mzdového bodu za rok 2013 0,1092 a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia, ktorá je 10,0098.

Zvýšenie za obdobie dôchodkového poistenia od 2. mája 2013 do 30. septembra 2013 (obdobie bez poberania starobného dôchodku)

Osobný mzdový bod za rok 2013 = $1471,60 : 9432,00 = 0,1561$ po zaokrúhlení na štyri desatinné miesta nahor (za posledný rok obdobia dôchodkového poistenia po vzniku nároku na dôchodok sa použije všeobecný vymeriavací základ 9432,00 eur, to znamená všeobecný vymeriavací základ za rok 2011, ktorý dva roky predchádza roku 2013).

Zvýšenie dôchodku 1,56252978 eur mesačne sa určí ako súčin osobného mzdového bodu za rok 2013, ktorý je 0,1561 a aktuálnej dôchodkovej hodnoty platnej ku dňu nasledujúcemu po zániku dôchodkového poistenia, ktorá je 10,0098.

Sumy zvýšení **1,09307016 eur** a **1,56252978 eur** mesačne sa pripočítajú k sume dôchodku vyplácanej ku dňu zániku nároku na jeho výplatu, k sume 452,30 eur mesačne. **Suma starobného dôchodku po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor bude 455,00 eur mesačne.**

Suma starobného dôchodku 455,00 eur mesačne sa zvýši o 2,5 %, teda o 11,375 eur mesačne (za 152 dní obdobia dôchodkového poistenia bez poberania starobného dôchodku).

Suma starobného dôchodku po zaokrúhlení na 10 eurocentov nahor od 1. októbra 2013 bude 466,40 eur mesačne.

Mgr. Ľudmila Grauzelová,
odbor metodického riadenia a opravných
prostriedkov, sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Zmeny v platení poistného pre samostatne zárobkovo činnú osobu

Kto je samostatne zárobkovo činná osoba v sociálnom poistení?

Postavenie samostatne zárobkovo činnej osoby (SZČO) v sociálnom poistení má fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná na daňovom úrade v súvislosti so zárobkovou činnosťou, z ktorej dosahuje príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

Z postavenia SZČO sú vyňaté fyzické osoby, ktoré sú registrované na daňovom úrade iba v súvislosti s dosahovaním príjmov z prenájmu nehnuteľností a aj už uvedení osobní asistenti.

Nadobudnutie postavenia SZČO, resp. skutočnosť, že fyzická osoba má postavenie SZČO, ešte automaticky neznamená aj vznik povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie. So samotným nadobudnutím postavenia SZČO pre ňu nevznikajú povinnosti voči Sociálnej poisťovni a povinnosť platiť poistné.

Kto platí poistné na sociálne poistenie ako povinne poistená SZČO?

Povinné nemocenské a dôchodkové poistenie a s tým spojená povinnosť platiť poistné na sociálne poistenie trvá v súčasnosti tej SZČO, ktorá za rok 2011 dosiahla príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov **vyššie ako 4 078,68 eur**.

Nový minimálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie od 1. januára 2013

Hodnota minimálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie je za obdobie od 1. januára 2013 v sume **393,00 eur**. Za obdobie do 31. decembra 2012 bola hodnota minimálneho vymeriavacieho základu v 339,89 eur.

Tá SZČO, ktorá k 31. decembru 2012 platila poistné na sociálne poistenie z minimálneho vymeriavacieho základu (339,89 eur) a tá SZČO, ktorej skutočný vymeriavací základ (u SZČO určený k 1. júlu 2012, resp. k 1. októbru 2012) je v sume nižšej alebo rovnej 393,00 eur, platí za obdobie od 1. januára 2013 poistné na sociálne poistenie z novej hodnoty minimálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie 393,00 eur. **„Minimálne poistné“ pre SZČO je v sume**

130,27 eur. Túto zmenu vymeriavacieho základu nie je SZČO povinná oznamovať Sociálnej poisťovni. „Nové minimálne poistné“ je prvýkrát splatné 8. februára 2013. Upozorňujeme na potrebu zmeny trvalého príkazu v banke.

Príklad:

K 1. júlu 2012 mala povinne poistená SZČO určený vymeriavací základ v sume 225,00 eur. Za obdobie do 31. decembra 2012 platila táto povinne nemocensky a dôchodkovo poistená SZČO poistné z minimálneho vymeriavacieho základu 339,89 eur. Za obdobie od 1. januára 2013 platí „nový“ minimálny vymeriavací základ v sume 393,00 eur. To znamená, že vymeriavací základ tejto SZČO sa za obdobie od 1. januára 2013 automaticky „mení“ na „nový“ minimálny vymeriavací základ 393,00 eur. Túto zmenu SZČO nie je povinná oznamovať. Poistné za december 2012, so splatnosťou 8. januára 2013 zaplatila ešte v „starej“ sume 112,66 eur. Poistné za január 2013, so splatnosťou 8. februára 2013, zaplatí už v „novej“ sume 130,27 eur.

Nový maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie od 1. januára 2013

Hodnota **maximálnych vymeriavacích základov** na platenie poistného na sociálne poistenie sa od 1. januára 2013 zjednotila pre všetky fondy sociálneho poistenia a určuje sa ako **5-násobok** jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné na sociálne poistenie. Maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie je za obdobie od 1. januára 2013 v jednotnej sume pre všetky fondy (okrem úrazového poistenia, ktoré nemá zákonom určené maximum) **3 930,00 eur**. Do 31. decembra 2012 platil pre nemocenské poistenie a garančné poistenie maximálny vymeriavací základ v sume 1 153,50 eur a pre dôchodkové poistenie, poistenie v nezamestnanosti a pre rezervný fond solidarity maximálny vymeriavací základ v sume 3 076,00 eur.

Povinne poistené SZČO, ktoré k 31. decembru 2012 platili poistné na sociálne poistenie z maximálneho vymeriavacieho základu (1 153,50 eur a 3 076,00 eur) a ich skutočný vymeriavací základ je v sume vyššej ako nový maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie – 3 930,00 eur, platia za obdobie od 1. januára 2013 poistné na sociálne poistenie z vymeriavacieho základu 3 930,00 eur. Tie SZČO, ktoré platili poistné z maximálnych vymeriavacích základov (1 153,50 eur a 3 076,00 eur), ale ich skutočný vymeriavací základ je nižší ako nový maximálny vymeriavací základ 3 930,00 eur, platia za obdobie od 1. januára 2013 poistné na sociálne poistenie z ich skutočného vymeriavacieho základu.

„Maximálne poistné“ pre SZČO je za obdobie od 1. januára 2013 v sume 1 302,79 eur. „Nové maximálne poistné“ je prvýkrát splatné 8. februára 2013. Rovnako upozorňujeme na potrebu zmeny trvalého príkazu v banke.

Príklad:

K 1. júlu 2012 mala povinne poistená SZČO určený vymeriavací základ v sume 3 500,00 eur. Za obdobie do 31. decembra 2012 platila poistné na nemocenské poistenie z maximálneho vymeriavacieho základu 1 153,50 eur a poistné na dôchodkové poistenie a poistné do rezervného fondu solidarity z maximálneho vymeriavacieho základu 3 076,00 eur. Nakoľko za obdobie od 1. januára 2013 platí „nový“ jednotný maximálny vymeriavací základ, ktorý je v sume vyššej ako určený vymeriavací základ tejto SZČO, za obdobie od 1. januára 2013 platí táto SZČO poistné z jej určeného vymeriavacieho základu 3 500,00 eur. Túto zmenu nie je SZČO povinná oznamovať. Poistné za december 2012, so splatnosťou 8. januára 2013 platila ešte v „starej“ sume 935,10 eur. Poistné za január 2013, so splatnosťou 8. februára 2013, zaplatí už v „novej“ sume 1 160,25 eur.

Vznik, trvanie a zánik povinného poistenia SZČO k 30. júnu 2013 a 1. júlu 2013/30. septembru 2013 a 1. októbru 2013

SZČO, ktorá k 30. júnu 2013 **nebude** povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená, a ktorá **za rok 2012 dosiahla príjem vyšší ako 4 716,00 eur** (4 716,01 eur a viac), **vzniká** od 1. júla 2013 povinné poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby a je povinná začať platiť poistné na sociálne poistenie, prvýkrát za júl 2013 splatné do 8. augusta 2013.

Povinne nemocensky poistenej a povinne dôchodkovo poistenej SZČO, ktorá za rok 2012 dosiahla príjem v sume rovnajúcej sa 4 716,00 eur a menej, **zaniká** povinné sociálne poistenie dňa 30. júna 2013 a už za júl 2013 neplatí poistné.

Ak povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená SZČO dosiahla za rok 2012 **príjem vyšší ako 4 716,00 eur**, povinné sociálne poistenie jej 30. júna 2013 nezaniká a **trvá** aj po tomto dni až do zániku jej poistenia.

Ak má SZČO predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012, platia pre ňu dátumy zániku poistenia – 30. september 2013 a vzniku poistenia 1. október 2013.

Pri posudzovaní vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO sa posudzuje príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov za rok 2012 podľa daňového priznania za rok 2012.

Príklad 1:

Podľa daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012 príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti SZČO, ktorá k 30. júnu 2013 nie je povinne poistená, sú v sume 5 800,00 eur.

Suma príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti 5 800,00 eur sa posúdi s 12-násobkom minimálneho vymeriavacieho základu v sume 4 716,00 eur. Príjem SZČO je vyšší ako zákonom ustanovená hranica príjmov, t. j. od 1. júla 2013 vzniká tejto SZČO povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie. SZČO sa prihlási na povinné poistenie Registračným listom FO najneskôr do 9. júla 2013 a prvýkrát zaplatí poistné za júl 2013 so splatnosťou do 8. augusta 2013.

Príklad 2:

Podľa daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012 príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti SZČO, ktorá je k 30. júnu 2013 povinne poistená, sú v sume 4 680,00 eur.

Suma príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti 4 680,00 eur sa posúdi s 12-násobkom minimálneho vymeriavacieho základu v sume 4 716,00 eur. Príjem SZČO je nižší ako zákonom ustanovená hranica príjmov, t. j. dňom 30. júna 2013 zaniká tejto SZČO povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie. Naposledy zaplatí poistné ako SZČO za jún 2013 so splatnosťou do 8. júla 2013, v lehote do 8. júla 2013 je povinná sa z poistenia SZČO na Registračnom liste FO aj odhlásiť.

Zmeny spôsobu výpočtu vymeriavacieho základu SZČO od 1. júla 2013, resp. 1. októbra 2013, ak má SZČO predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012

Do 30. júna 2013 resp. do 30. septembra 2013 (ak ide o SZČO, ktorá má predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012) sa vymeriavací základ SZČO určuje podľa právneho stavu účinného do 31. decembra 2012. To znamená, že do 30. júna 2013 resp. do 30. septembra 2013 je určený vymeriavací základ SZČO ako polovica pomernej časti základu dane, pričom pomerná časť základu dane je časť pripadajúca na jeden kalendárny mesiac podnikania a inej samostatnej zárobkovej činnosti (jeden mesiac registrácie na daňovom úrade).

Zmena v určovaní vymeriavacieho základu SZČO nastáva až za obdobie od 1. júla 2013 resp. 1. októbra 2013 (ak ide o SZČO, ktorá má predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012).

Od 1. júla 2013 resp. 1. októbra 2013 sa vymeriavací základ SZČO určí nasledovne:

Čiastkový základ dane, **neznížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie a poistné na sociálne poistenie** sa vydolí počtom mesiacov výkonu **samostatne zárobkovej činnosti (počtom mesiacov registrácie na daňovom úrade)** a koeficientom **1,9**.

Príklad na zmeny vo výpočte vymeriavacieho základu:

- čiastkový základ dane = 17 900,00 eur,
- zaplatené poistné na verejné zdravotné poistenie a sociálne poistenie = 4 700,00 eur,
- počet mesiacov podnikania v kalendárnom roku = 9 mesiacov.

Určenie vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie do 30. júna 2013/30. septembra 2013:

$$17\,900,00 \text{ eur} : 9 : 2 = \mathbf{994,44 \text{ eur.}}$$

Určenie vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie od 1. júla 2013/1. októbra 2013:

$$(17\,900,00 \text{ eur} + 4\,700,00 \text{ eur}) : 9 : 1,9 = \mathbf{1\,321,63 \text{ eur.}}$$

Koeficient 1,9 sa bude ďalej v prechodných obdobiach meniť. V období od 1. júla 2014 bude v hodnote **1,6** a od 1. júla 2015 bude v hodnote **1,486**.

Doposiaľ sa vymeriavací základ určoval z čiastkového základu dane, ktorý bol znížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie a poistné na sociálne poistenie a delilo sa koeficientom 2.

Autori a umelci ako SZČO

Autor, ktorý dosahuje príjmy zo samostatnej zárobkovej činnosti uvedené v § 6 ods. 2 písm. a) zákona o dani z príjmov, dovŕšil 18 rokov veku a je registrovaný v registri daňových subjektov, má na

účely sociálneho poistenia postavenie SZČO. Ak za rok 2012 dosiahol príjem vyšší ako 4 716,00 eur (teda príjem v sume 4 716,01 eur a viac), vznikne mu od 1. júla 2013 povinné sociálne poistenie SZČO a bude povinný platiť poistné na nemocenské a dôchodkové poistenie. Autori a umelci, pokiaľ dosahovali príjmy iba podľa § 6 ods. 2 písm. a) zákona o dani z príjmov - z vytvorenia diela a umeleckého výkonu a z použitia alebo z poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva boli do 30. júna 2013 vyňatí z povinného sociálneho poistenia, nemali voči Sociálnej poisťovni prihlasovaciu povinnosť. Autor a umelec bol doposiaľ povinný platiť poistné na sociálne poistenie iba ak dosahoval aj iné príjmy podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov, ako príjmy autorov a umelcov. Prvýkrát sa príjmy autorov a umelcov budú posudzovať na účely vzniku povinného poistenia SZČO k 1. júlu 2013. Medzi príjmy, ktoré sa posudzujú pri vzniku, trvaní a zániku sociálneho poistenia, patria iba „aktívne“ príjmy autorov a umelcov. Autor v právnom postavení SZČO, ktorému vznikne od 1. júla 2013 povinné poistenie SZČO (jeho príjem za rok 2012 je vyšší ako 4 716,00 eur), má povinnosť prihlásiť sa na povinné nemocenské a dôchodkové poistenie na Registračnom liste FO do 9. júla 2013 a zaplatiť poistné za júl 2013 do 8. augusta 2013.

Mgr. Andrea Zahoranová,
odbor výberu poistného,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Materské od 1. januára 2013

Od 1. januára 2013 nadobudol účinnosť zákon č. 413/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Tento zákon vniesol do oblasti sociálneho poistenia niekoľko zásadných zmien, pričom zmeny sa nevyhli ani oblasti materského. A preto na nasledujúcich riadkoch prinášame stručný prehľad podmienok nároku na materské s dôrazom na zmeny účinné od roku 2013.

Podmienky nároku na materské

1. Trvanie nemocenského poistenia

Keďže materské je jednou z nemocenských dávok, túto dávku možno poskytnúť v zásade iba osobám, ktoré sú povinne nemocensky poistené, t. j. zamestnancom a povinne nemocensky poisteným samostatne zárobkovo činným osobám. Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších prepisov, ktorý upravuje problematiku materského, dáva možnosť získať nárok na materské aj osobám, ktorým nevzniklo povinné nemocenské poistenie a to tak, že môžu využiť inštitút dobrovoľného nemocenského poistenia. Tento inštitút však minulý rok stratil na svojej atraktivnosti, pretože zákonodarcu stanovil, že osoba dobrovoľne nemocensky poistená musí byť zároveň aj dobrovoľne dôchodkovo poistená a dobrovoľne poistená v nezamestnanosti. Mesačné poistné na balík troch poistení je vysoké, a preto pre osoby, ktoré mali v pláne získať „iba“ zaujímavé materské, nie je takéto poistenie výhodné. Od 1. januára 2013 vypadlo z uvedeného trojbalíka poistení dobrovoľné poistenie v nezamestnanosti, tzn., že osoba, ktorá chce byť dobrovoľne nemocensky poistená, musí byť zároveň už iba dobrovoľne dôchodkovo poistená, napriek tomu zaplatené poistné nevyhnutné na získanie materského pravdepodobne prevýši samotné materské získané z takéhoto poistenia.

Ako už bolo uvedené, nárok na materské vzniká len osobám, ktoré sú nemocensky poistené v čase vzniku dôvodu na poskytnutie materského. Ďalej bolo uvedené, že povinne nemocensky poistení sú zamestnanci a niektoré samostatne zárobkovo činné osoby. Kto sa na účely nemocenského poistenia považuje za zamestnanca, stanovuje zákon. Veľmi zjednodušene možno povedať, že za zamestnanca sa považuje osoba v pracovnom pomere. Od 1. januára 2013 sa však rozšíril okruh osôb, ktoré sú na účely nemocenského poistenia považované za zamestnanca, o tie osoby, ktoré majú pravidelný mesačný príjem na základe dohody o vykonaní práce alebo na základe dohody o pracovnej činnosti. Vychádzajúc z uvedeného od tohto roka si nárok na materské môžu uplatniť aj osoby, ktoré pracujú na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (s výnimkou dohody o brigádnickej práci študentov). Takáto práca im však musí zároveň založiť účasť na povinnom nemocenskom poistení a musia byť splnené aj ostatné podmienky vzniku nároku na materské.

Z pravidla trvania nemocenského poistenia na získanie materského existuje iba jediná výnimka. Nárok na materské môže vzniknúť aj osobe, ktorá síce nie je aktuálne nemocensky poistená, ale ktorej vznikne dôvod na poskytnutie materského počas plynutia ochrannej lehoty po zániku nemocenského poistenia. Ochranná lehota trvá v zásade sedem dní po zániku nemocenského poistenia. V tejto súvislosti je však nevyhnutné poznamenať, že ak poistenkyni zaniklo nemocenské poistenie počas tehotenstva, jej ochranná lehota trvá až osem mesiacov po zániku nemocenského poistenia.

2. *Ďalšie podmienky*

Čo sa týka ďalších podmienok vzniku nároku na materské, tieto zostávajú nezmenené. Predovšetkým ide o podmienku trvania nemocenského poistenia aspoň 270 dní v posledných dvoch rokoch pred pôrodom.

Na účely splnenia podmienky 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom je možné započítať nielen dni z aktuálneho nemocenského poistenia, ale aj z akéhokoľvek iného ukončeného nemocenského poistenia.

Do obdobia 270 dní nemocenského poistenia sa započítava aj obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnanca z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky a obdobie prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby, ktorá má nárok na rodičovský príspevok, ak podľa svojho vyhlásenia nevykonáva činnosť povinne nemocensky a dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby.

V súvislosti s možnosťou uplatniť si od 1. januára 2013 nárok na materské aj v prípade, ak je osoba nemocensky poistená z dôvodu výkonu práce na základe dohody o vykonaní práce alebo na základe dohody o pracovnej činnosti, je potrebné poznamenať, že na účely splnenia podmienky 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom sa osobe uplatňujúcej si nárok na materské z akéhokoľvek nemocenského poistenia obdobie vykonávania práce na základe dohody o vykonaní práce a dohody o pracovnej činnosti pred 1. januárom 2013 nezohľadňuje, pretože v tomto období ešte nebola považovaná za zamestnanca na účely nemocenského poistenia a nebola nemocensky poistená.

Aj ďalšie podmienky vzniku nároku na materské zostali zachované, takže naďalej platí, že zamestnankyňa nesmie mať príjem, ktorý sa považuje za vymeriavací základ za obdobie, v ktorom nevykonáva činnosť zamestnankyne práve z dôvodu tehotenstva alebo starostlivosti o narodené dieťa (pričom sa prihliada iba na príjem z toho nemocenského poistenia, z ktorého sa posudzuje nárok na materské) a povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba a dobrovoľne nemocensky poistená osoba musia mať zaplatené poistné na nemocenské poistenie včas a v správnej výške.

Výška materského a doba poskytovania materského

Aj od 1. januára 2013 sa materské poskytuje vo výške 65 % denného vymeriavacieho základu a oproti predchádzajúcemu roku sa nemení ani doba jeho poskytovania, tzn., že poistenkyni vzniká nárok na materské od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred týmto dňom, a ak porodila skôr, odo dňa pôrodu.

Nárok na materské v zásade zaniká uplynutím 34. týždňa od vzniku nároku na materské. Ak poistenkynia porodila zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z narodených detí sa stará, nárok na materské jej zaniká uplynutím 43. týždňa od vzniku nároku na materské. Nárok na materské osamelej poistenkyni zaniká uplynutím 37. týždňa od vzniku nároku na materské.

Uplatnenie nároku na materské

Nárok na výplatu materského je podmienený podaním žiadosti o jeho priznanie alebo vyplácanie na tlačive „Žiadosť o materské“, ktorú poistenkyni vystaví príslušný gynekológ. Poistenkynia je povinná na žiadosti vypísať a podpísať vyhlásenie a následne ju doručiť príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne, ktorá vykonáva jej nemocenské poistenie. Ak žena, ktorá si uplatňuje nárok na materské, je zamestnankyňou, pred odovzdaním žiadosti príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne predloží žiadosť na potvrdenie svojmu zamestnávateľovi.

V prípade, ak oprávnený lekár uzná dočasnú nemožnosť výkonu zárobkovej činnosti poistenkyni z dôvodu tehotenstva alebo materstva z viacerých nemocenských poistení, žiadosť o materské vystaví osobitne pre každé nemocenské poistenie.

Výpočet materského

Už bolo uvedené, že výška materského sa od 1. januára 2013 nezmenila a naďalej sa táto dávka poskytuje vo výške 65 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

Denný vymeriavací základ na určenie výšky nemocenskej dávky, t. j. i materského, je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenc zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období a počtu dní rozhodujúceho obdobia.

Vymeriavací základ zamestnanca je v zásade tzv. hrubý príjem zamestnanca.

Od 1. januára 2013 sa však čiastočne zmenilo určenie rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu zamestnanca. Naďalej platí, že rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu zamestnanca je v zásade predchádzajúci kalendárny rok. To neplatí, ak nemocenské poistenie zamestnanca vzniklo v priebehu predchádzajúceho alebo aktuálneho kalendárneho roka, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského. V takom prípade sa s účinnosťou od 1. januára 2013 zároveň zisťuje, či obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo aspoň 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského, tzn. do obdobia 90 dní nemocenského poistenia na účely určenia rozhodujúceho obdobia sa započítavajú len obdobia nemocenského poistenia (obdobie prerušenia nemocenského poistenia nie je obdobím nemocenského poistenia), za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie (to znamená, že do tohto obdobia sa nezapočíta ani obdobie vylúčenia povinnosti platiť poistné). Ak obdobie povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie trvalo aspoň 90 dní, rozhodujúce obdobie sa určuje odo dňa vzniku tohto nemocenského poistenia do konca predchádzajúceho kalendárneho roka (ak poistenie vzniklo v predchádzajúcom roku) alebo do konca kalendárneho mesiaca, ktorý predchádza kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie materského (ak poistenie vzniklo v aktuálnom roku). Táto čakacia lehota sa neuplatňuje u povinne nemocensky poistených samostatne zárobkovo činných osôb. U dobrovoľne nemocensky poistených osôb je zavedená iná – 26 týždňová čakacia lehota. Až po dosiahnutí tejto doby poistenia sa dobrovoľne nemocensky poistnej osobe určí materské z tých vymeriavacích základov, z ktorých platila poistné na nemocenské poistenie.

Zároveň rozhodujúcim obdobím zamestnanca, ktorý nemá 90 dní nemocenského poistenia, za ktoré bolo zaplatené poistné na nemocenské poistenie u aktuálneho zamestnávateľa, je predchádzajúci kalendárny rok, ale len vtedy, ak v ňom má aspoň 90 dní nemocenského poistenia, za ktoré bolo zaplatené poistné, ktoré nedosiahol u aktuálneho zamestnávateľa. Ak nesplní uvedenú podmienku, materské sa mu určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.

Pravdepodobný denný vymeriavací základ sa okrem predchádzajúceho prípadu použije v prípade, ak poistenkyňa nemala v rozhodujúcom období vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie alebo ak povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osobe vznikne dôvod na poskytnutie materského v deň vzniku poistenia alebo u dobrovoľne nemocensky poistenej osoby dôjde ku vzniku dôvodu na poskytnutie materského ešte pred dosiahnutím čakacej doby.

Pravdepodobný denný vymeriavací základ sa pritom určí z vymeriavacieho základu, ktorý by poistenkyňa dosiahla v mesiaci vzniku dôvodu na poskytnutie materského. Novinkou je, že tento vymeriavací základ sa následne porovná s minimálnym vymeriavacím základom (393 €) a pri výpočte dávky sa použije vždy ten nižší. Preto bude v roku 2013 pravdepodobný denný vymeriavací základ povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby a dobrovoľne nemocensky poistenej osoby vždy v sume 13,1000 €. To isté platí aj u zamestnankyne s výnimkou, ak skutočný príjem zamestnankyne nebude v roku 2013 nižší ako 393 € mesačne. V tom prípade sa jej materské určí z tohto nižšieho príjmu.

Naďalej platí výnimka, že ak mala poistenkyňa celé rozhodujúce obdobie prerušené povinné nemocenské poistenie z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky (zamestnankyňa) alebo poberania rodičovského príspevku (povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba) alebo mala vylúčenú povinnosť platiť poistné z dôvodu poberania materského, nemocenská dávka sa určí z predpokladaného príjmu bez jeho krátenia na minimálny vymeriavací základ.

JUDr. Katarína Cviková,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Uspokojovanie nárokov z garančného poistenia

Mnohí zamestnanci sa v súčasnosti dostávajú do nepriaznivej finančnej situácie, pretože pracujú pre zamestnávateľa, ktorý má finančné problémy. Následkom je oneskorené vyplácanie výplaty, prípadne jej nevyplácanie počas niekoľkých mesiacov. Ako pomoc takýmto zamestnancom existuje možnosť uplatniť si nárok z garančného poistenia, do ktorého je povinný prispievať zamestnávateľ.

Na to je však potrebné, aby bol zamestnávateľ považovaný za platobne neschopného aj z pohľadu garančného poistenia. Takáto platobná neschopnosť vzniká doručením návrhu na vyhlásenie konkurzu na zamestnávateľa na príslušný konkurzný súd. Osobitným prípadom vzniku platobnej neschopnosti je zmena prebiehajúcej reštrukturalizácie na konkurzné konanie, vtedy platobná neschopnosť vzniká dňom vydania uznesenia súdu. Treba teda prízvukovať, že samotný fakt nevyplácania mzdových nárokov ešte nezakladá platobnú neschopnosť zamestnávateľa a teda ani právo požadovať dávku garančného poistenia.

Ochrana zamestnancov v garančnom poistení

Zamestnanci vykonávajúci prácu pre zamestnávateľa, za ktorú im prináleží plat alebo odmena, sú chránení pre prípad platobnej neschopnosti svojho zamestnávateľa. Ak zamestnávateľ neplatí svojim zamestnancom ich mzdové nároky, majú títo možnosť obrátiť sa na Sociálnu poisťovňu a žiadať dávku garančného poistenia. Sociálna poisťovňa je povinná poskytnúť žiadateľom dávku garančného poistenia, ak sa preukáže platobná neschopnosť zamestnávateľa a výška neuspokojených mzdových nárokov zamestnanca.

Zamestnanci sú chránení garančným poistením napriek tomu, že garančne poistení nie sú. Garančné poistenie je povinné poistenie zamestnávateľa a teda zamestnávateľ je ten, kto platí poistné na garančné poistenie. Povinne garančne poistený je zamestnávateľ, ktorý zamestnáva fyzické osoby v pracovnom pomere a na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Povinne garančne poistené je aj družstvo, ktoré zamestnáva členov družstva v pracovnom vzťahu. Garančné poistenie sa nevzťahuje na zamestnávateľa, ktorým je zastupiteľský úrad cudzieho štátu, a na zamestnávateľa, na ktorého nemôže byť vyhlásený konkurz. Takýto zamestnávateľia by sa nemohli prihlásiť na garančné poistenie ani dobrovoľne a zamestnanci takýchto zamestnávateľov nie sú chránení garančným poistením, pretože k neuspokojovaniu ich mzdových nárokov by nemalo dôjsť.

Platobná neschopnosť zamestnávateľa

Ak zamestnancom nie sú vyplácané ich mzdové nároky, majú možnosť obrátiť sa na inšpektorát práce alebo na súd v občianskoprávnom konaní so žalobou o vyplatenie mzdy. Ďalšou možnosťou je podať návrh na vyhlásenie konkurzu na konkurznom súde. Či už je návrh na vyhlásenie konkurzu na zamestnávateľa podaný jeho zamestnancami alebo inými veriteľmi, od tohto momentu sa považuje zamestnávateľ na účely garančného poistenia za platobne neschopného. Platobná neschopnosť zamestnávateľa vzniká aj vtedy, ak sa začne konkurzné konanie bez návrhu.

Existencia platobnej neschopnosti zamestnávateľa je dôležitá z toho dôvodu, že si finančne neuspokojení zamestnanci majú možnosť uplatňovať nárok na dávku garančného poistenia. Samotná existencia neuspokojených nárokov z pracovnoprávneho vzťahu totiž na podanie žiadosti o dávku garančného poistenia nestačí a ak by aj takáto žiadosť bola podaná, nárok na dávku garančného poistenia by nemohol byť priznaný.

Základnou podmienkou na vznik nároku na dávku garančného poistenia je tak existencia platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Ak však je podaný návrh na vyhlásenie konkurzu na nepríslušný súd, právne účinky vo vzťahu k posudzovaniu nárokov z garančného poistenia nastávajú až doručením návrhu na vyhlásenie konkurzu príslušnému súdu. Príslušnosť súdu pre konkurzné konanie je daná vždy okresnému súdu v sídle krajského súdu zamestnávateľa.

Pri posudzovaní samotných nárokov na dávku garančného poistenia nie je relevantné, či vôbec dôjde k vyhláseniu konkurzu alebo dôjde k zastaveniu konania (napr. pre nedostatok majetku dlžníka) alebo k odmietnutiu návrhu (napr. pre nezaplatenie preddavku na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu). Aj napriek tomu, že navrhovateľ je pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu oslobodený od súdneho poplatku, je povinný pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu zaplatiť preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu a doklad o tom pripojiť k návrhu na vyhlásenie konkurzu. Výška preddavku je závislá od toho, či je dlžník fyzická alebo právnická osoba. Výška tohto preddavku vo veci vyhlásenia konkurzu na majetok fyzickej osoby je 663,88 € a v prípade právnickej osoby 1 659,70 EUR. Ak by preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu nebol zaplatený, návrh na vyhlásenie konkurzu by bol súdom odmietnutý.

Pre uplatnenie nárokov z garančného poistenia postačuje, že je návrh na vyhlásenie konkurzu podaný. Ak by aj došlo k odmietnutiu návrhu pre nezaplatenie preddavku na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu, nemalo by to negatívny dopad na uplatnenie nárokov z garančného poistenia, t. j. nárok by bol riadne posúdený a v prípade splnenia zákonných podmienok priznaný a vyplatený.

Aké neuspokojené nároky z pracovnoprávneho vzťahu možno požadovať?

Na to, aby sa mohlo uvažovať o nároku na dávku garančného poistenia, musia okrem platobnej neschopnosti zamestnávateľa

- existovať aj neuspokojené pracovnoprávne nároky zamestnanca,
- tieto musia spadať do časového obdobia blízkeho vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo dňu skončenia pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa a
- ich súčet nesmie presiahnuť maximálnu zákonnú výšku dávky garančného poistenia (v opačnom prípade by bola dávka garančného poistenia priznaná iba do výšky maxima).

Charakter požadovaných neuspokojených nárokov

Zamestnancovi nemôžu byť v garančnom poistení preplatené akékoľvek nároky, ktoré mu nevyplatil zamestnávateľ, ale iba tie, ktoré sú takto zákonne určené. Takýmito nárokmi sú:

- nárok na mzdu a náhradu za čas pracovnej pohotovosti,
- nárok na príjem plynúci členovi družstva z pracovného vzťahu k družstvu,
- nárok na odmenu dohodnutú v dohode o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru,
- nárok na náhradu mzdy za sviatky a pri prekážkach v práci,

- nárok na náhradu mzdy za dovolenku, na ktorú vznikol nárok počas kalendárneho roka, v ktorom vznikla platobná neschopnosť zamestnávateľa, ako aj za predchádzajúci kalendárny rok,
- nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru,
- nárok na náhradu mzdy pri okamžitom skončení pracovného pomeru,
- nárok na náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru,
- nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností,
- nárok na náhradu vecnej škody v súvislosti s pracovným úrazom alebo chorobou z povolania,
- nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca,
- súdne trovy v súvislosti s uplatnením nárokov z pracovnoprávneho vzťahu zamestnanca na súde súvisiace s platobnou neschopnosťou zamestnávateľa.

Iné neuspokojené nároky z pracovnoprávneho vzťahu zamestnanca nie je možné ako súčasť dávky garančného poistenia priznať.

Časové obdobie vzniku neuspokojených nárokov

Dávku garančného poistenia možno poskytnúť maximálne za obdobie troch mesiacov. Čiže aj v prípade, ak by zamestnávateľ nevyplácal mzdu zamestnancovi, napr. po dobu 6 mesiacov, Sociálna poisťovňa mu môže poskytnúť prostredníctvom dávky garančného poistenia iba náhradu týchto nárokov za tri mesiace.

V prípade, ak existujú viac ako tri neuspokojené mesiace, zamestnanci si nemôžu určovať, za ktorý mesiac si budú náhradu neuspokojených nárokov uplatňovať. Zamestnávateľ, predbežný správca a správca sú totiž povinní potvrdiť **posledné tri neuspokojené mesiace zamestnanca.**

Na to, aby mohli byť dávkou garančného poistenia pokryté, musia tieto tri neuspokojené mesiace zamestnanca spadať do osemnásťmesačného obdobia. Určenie tohto osemnásťmesačného obdobia závisí od toho, či si zamestnanec uplatňuje nárok na dávku garančného poistenia k vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo až po skončení pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa.

Ak platobná neschopnosť zamestnávateľa vznikla po skončení pracovnoprávneho vzťahu alebo počas jeho trvania a tento trvá aj pri predkladaní žiadosti o dávku garančného poistenia, v žiadosti o dávku si zamestnanec uplatňuje neuspokojené nároky z obdobia 18 mesiacov predchádzajúcich začiatku platobnej neschopnosti zamestnávateľa, pričom na predkladaných tlačivách je potrebné uviesť neuspokojené nároky za posledné tri mesiace pred platobnou neschopnosťou zamestnávateľa.

V prípade skončenia pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa sa neuspokojené nároky z pracovnoprávneho vzťahu uplatňujú z obdobia posledných 18 mesiacov predchádzajúcich skončeniu pracovnoprávneho vzťahu.

Požadované neuspokojené nároky žiadateľov o dávku garančného poistenia tak musia spadať do tohto časového obdobia, aby ich kompenzácia mohla byť uspokojená dávkou garančného poistenia. Dávka garančného poistenia sa tak poskytne najviac v rozsahu troch mesiacov z posledných 18 mesiacov trvania pracovnoprávneho vzťahu predchádzajúcich začiatku platobnej

neschopnosti zamestnávateľa alebo dňu skončenia pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa.

Ak by zamestnanec požadoval uspokojiť nároky z iného obdobia, nebolo by možné ich dávkou garančného poistenia kompenzovať.

Výška dávky garančného poistenia

Konkrétna výška dávky garančného poistenia je tvorená súčtom neuspokojených nárokov zamestnanca, ktoré spadajú do požadovaného obdobia. Dávkou garančného poistenia sa uspokojuje čisté vyjadrenie týchto nárokov, t. j. suma po zrazení preddavku na daň alebo dane z príjmov zo závislej činnosti a po zrazení príslušných zdravotných a sociálnych odvodov, ktoré je povinný platiť zamestnanec.

Suma dávky garančného poistenia sa zaokrúhľuje na 10 eurocentov nahor. V praxi to znamená, že ak žiadateľ požaduje dávkou garančného poistenia uspokojiť napr. sumu 1 245,22 EUR, po preukázaní požadovaných nárokov bude dávka garančného poistenia priznaná v sume 1 245,30 EUR.

Suma priznanej dávky garančného poistenia nezávisí od toho, koľko druhov pracovnoprávnych nárokov mal zamestnanec neuspokojených a teda či je požadovaná suma tvorená napr. len jedným nárokom (napr. nárok na mzdu) alebo je tvorená viacerými nárokmi (napr. nárok na mzdu, nárok na náhradu mzdy za dovolenku a nárok na odstupné). **Výška požadovaných neuspokojených nárokov však nesmie presiahnuť maximálnu sumu, ktorú je možné ako dávkou garančného poistenia priznať.**

Minimálna výška dávky garančného poistenia nie je stanovená. Výška dávky garančného poistenia je ohraničená maximálnou sumou, ktorej hodnota závisí od priemernej mesačnej mzdy a určuje sa vždy k 1. júlu daného roka. **V súčasnosti je maximálna suma dávky garančného poistenia, ak platobná neschopnosť zamestnávateľa vznikla po 30. júni 2012, vo výške 2 358 EUR.** Toto maximum bude platiť pre dávky garančného poistenia odvodené od platobných neschopností vzniknutých do 30. júna 2013.

Ak by aj žiadateľ požadoval uspokojiť neuspokojené nároky vo vyššej sume ako je aktuálna maximálna výška dávky garančného poistenia, po splnení zákonných podmienok nároku na túto dávku, by mu mohla byť priznaná iba dávka garančného poistenia v sume 2 358 EUR.

Preddavok na dávkou garančného poistenia

Na korektné posúdenie splnenia podmienok nároku na dávkou garančného poistenia a určenie jej výšky je nevyhnutná súčinnosť zamestnávateľa, predbežného správcu alebo správcu. Ak si tieto povinné subjekty nesplnia povinnosť voči Sociálnej poisťovni a nepotvrdia požadované údaje, má Sociálna poisťovňa sťažené podmienky na riadne došetrenie skutkového stavu.

V prípade nemožnosti preukázať v konaní o nároku na dávkou garančného poistenia výšku neuspokojených nárokov, je možné v prípade preukázania domáhania sa svojich neuspokojených nárokov samotnými žiadateľmi poskytnúť **preddavok na dávkou garančného poistenia**. V zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov nie je jednoznačne stanovené, akým spôsobom má žiadateľ preukázať, že sa svojich nárokov u zamestnávateľa domáhal. V praxi jednotlivé pobočky Sociálnej poisťovne akceptujú, ak sa zamestnanec domáhal svojich neuspokojených nárokov

rôznymi právnymi možnosťami. Sú nimi napr. podanie trestného oznámenia, podanie žaloby na okresnom súde vo veci nevyplatenia mzdy svojím zamestnávateľom, príp. písomnými výzvami zamestnávateľovi. Dostačujúce je aj uznanie dlhu vystavené zamestnávateľom. Relevantnými dokladmi sú ďalej výplatné pásky, pracovná zmluva a pod.

Ak žiadateľ aspoň týmto spôsobom preukáže svoj nárok na dávku garančného poistenia, má nárok na preddavok na dávku garančného poistenia a to v pevne stanovenej výške bez ohľadu na sumu jeho skutočného neuspokojeného nároku. **Táto výška preddavku je určená na 99,60 EUR za jeden kalendárny mesiac. Preddavok môže byť poskytnutý maximálne za tri mesiace, čiže najviac v sume 298,80 EUR.**

Sociálna poisťovňa doplatí rozdiel medzi poskytnutým preddavkom na dávku garančného poistenia a požadovaným nárokom na dávku garančného poistenia, ak zamestnávateľ, predbežný správca alebo správca splnia svoju povinnosť a potvrdia relevantné údaje, najneskôr do jedného roka od poskytnutia preddavku. Ak táto povinnosť splnená nebude, doplatí sa dávka garančného poistenia žiadateľovi do výšky minimálnej mzdy. Ak tieto povinné subjekty splnia svoju povinnosť aspoň v lehote do troch rokov od podania žiadosti o dávku garančného poistenia, bude dávka garančného poistenia posúdená opätovne a v prípade splnenia zákonných podmienok doplatená do výšky požadovaných nárokov.

Požiadanie o dávku garančného poistenia

Nárok na dávku garančného poistenia a jej výplatu sa uplatňuje podaním Žiadosti o dávku garančného poistenia v pobočke Sociálnej poisťovne, ktorej miestna príslušnosť je určená podľa zamestnávateľa. To znamená, že o dávku garančného poistenia žiadam v tej pobočke Sociálnej poisťovne, v ktorej ma nahlásil zamestnávateľ ako zamestnanca a v ktorej za mňa vykonával sociálnej odvody. Niekedy môže byť takáto pobočka totožná s pobočkou v mieste trvalého pobytu žiadateľa, ale nie je tomu tak vždy. Miestna príslušnosť pobočky Sociálnej poisťovne je určená podľa miesta útvaru zamestnávateľa, ktorý vedie evidenciu miezd, resp. sídlom zamestnávateľa alebo sídlom jeho organizačnej zložky.

Ak by bola podaná žiadosť o dávku garančného poistenia na nepríslušnú pobočku, táto by ju musela postúpiť miestne príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne. Klient by tak nebol pre nesprávne podanie žiadosti o svoje práva ukrátený, ale mohlo by dôjsť k neskoršiemu posúdeniu nároku na dávku garančného poistenia. Lehota na rozhodnutie by začala plynúť až od doručenia tejto žiadosti na miestne príslušnú pobočku.

Tlačivo Žiadosť o dávku garančného poistenia, na ktorom sa uplatňuje nárok na dávku garančného poistenia je k dispozícii okrem pobočiek Sociálnej poisťovne aj na webovom sídle Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk, v priečinku – Formuláre.

Na tejto žiadosti sa okrem identifikačných údajov o žiadateľovi (meno, priezvisko, rodné číslo, adresa trvalého pobytu, kontaktná adresa) uvádza aj špecifikácia neuspokojených nárokov, teda ich suma a obdobie, za ktoré neboli uspokojené. Žiadateľ si ďalej vyplnením príslušnej kolónky určí, akým spôsobom žiada dávku garančného poistenia vyplatiť, či poštou na adresu alebo bankovým prevodom na ním určený účet.

Na riadne posúdenie nároku na dávku garančného poistenia je potrebná aj spolupráca zamestnávateľa. Zamestnávateľ poskytuje súčinnosť Sociálnej poisťovni až do štádia, kedy je ustanovený predbežný správca alebo správca. Potom prechádzajú tieto povinnosti na nich.

Jedným z formulárov, ktoré pre Sociálnu poisťovňu vystavujú, je Oznámenie zamestnávateľa o vzniku platobnej neschopnosti, kde sa uvádza dátum vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Uvedené tlačivo postačuje vyplniť iba jedenkrát, aj keď samotných žiadateľov o dávku garančného poistenia bude viacero.

Čo však musí byť zamestnávateľom, resp. správcom alebo predbežným správcom, vyplnené pre každého jedného žiadateľa osobitne, je Potvrdenie zamestnávateľa na účely nároku na dávku garančného poistenia. V tomto tlačive sa konkretizuje, ktoré nároky zamestnanca z pracovnoprávneho vzťahu neboli uspokojené, aká je ich výška, aj v hrubom aj v čistom vyjadrení. Zamestnávateľ, predbežný správca a správca sú povinní vyplniť tieto tlačivá pravdivo, pretože sú zodpovední za údaje, ktoré uvedú. V opačnom prípade by im mohla byť uložená povinnosť za prípadný preplatok na vyplatenej dávke garančného poistenia, ktorý vznikol na základe nesprávne poskytnutej informácie.

Žiadosť o dávku garančného poistenia by sa mala podať do 60 dní od vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo odo dňa skončenia pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa. Žiadateľ však nepríde o dávku garančného poistenia, ak túto lehotu nestihne, pretože táto lehota je len poriadková, a aj keď je žiadosť o dávku garančného poistenia podaná po tejto lehote, nárok na dávku garančného poistenia bude riadne posúdený a nebude zamietnutý len pre podanie žiadosti po 60-dňovej lehote. Čím dlhšie však bude klient s podaním žiadosti otáľať, tým neskôr sa k dávke garančného poistenia dostane a v tom najhoršom prípade sa môže vystaviť dôkaznej núdzi a objektívnej nemožnosti nárok riadne posúdiť.

O nároku na dávku garančného poistenia vydá príslušná pobočka Sociálnej poisťovne po jeho posúdení rozhodnutie. Lehota na rozhodnutie je 60-dňová, z praxe je však zrejmé, že ako náhle má daná pobočka Sociálnej poisťovne všetky podklady k dispozícii, rozhoduje bezodkladne. V mimoriadne zložitých prípadoch je možné zákonnú lehotu na rozhodnutie o ďalších 60 dní predĺžiť, príp. prerušiť konanie. Ak sú splnené podmienky nároku na dávku garančného poistenia, táto dávka sa rozhodnutím prizná a vyplatí do 60 dní od doručenia žiadosti. Ak tieto podmienky splnené nie sú, je vydané rozhodnutie o nepriznaní nároku na dávku garančného poistenia.

Dávka garančného poistenia by nemohla byť priznaná ani v prípade, ak zamestnanec uzavrel so svojím zamestnávateľom pracovnoprávny vzťah po vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa a zamestnanec bol pritom na platobnú neschopnosť zamestnávateľa písomne upozornený. Zabráni sa tak špekulatívnemu uplatňovaniu nárokov.

V oboch prípadoch, či je dávka garančného poistenia priznaná alebo nie, má žiadateľ možnosť podania odvolania v lehote 30 dní od doručenia rozhodnutia a v prípade opätovnej nespokojnosti má možnosť obrátiť sa na súd so žalobou o preskúmanie rozhodnutia.

Práca v zahraničí

Záverom treba spomenúť aj situácie, v ktorých naši občania odišli za prácou do zahraničia a platobne neschopným sa stal ich zahraničný zamestnávateľ. Takýto ľudia často po strate zamestnania odchádzajú do svojej domovskej krajiny, na Slovensko, a žiadajú o dávku garančného poistenia v pobočkách Sociálnej poisťovne. Platí však, že **ak zamestnanec pracuje na území jedného z členských štátov Európskej únie alebo Európskeho hospodárskeho priestoru, nárok na dávku garančného poistenia je potrebné si uplatniť v tomto štáte zamestnania**. Nárok na dávku garančného poistenia sa potom bude posudzovať podľa vnútroštátnej legislatívy tohto štátu, kde klient pracoval.

Ak by si chcel náš občan, ktorý pracoval napr. v Poľsku pre tamojšieho zamestnávateľa, uplatniť nárok na dávku garančného poistenia v niektorej z našich pobočiek, nárok na dávku garančného poistenia by mu nemohol byť priznaný. So svojím požadovaným nárokom by sa musel obrátiť na príslušnú poľskú inštitúciu. Táto by posúdila splnenie podmienok nároku na dávku garančného poistenia podľa miestnej vnútroštátnej legislatívy.

JUDr. Zuzana Kamenistá,

odd. opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Havária na stavbe diaľničného mostu v Kurimanoch – povinnosti zamestnávateľa v prípade pracovného úrazu a práva poškodených zamestnancov

Dňa 2. novembra 2012 došlo pri obci Kurimany pri prácach na stavbe diaľničného mosta k jeho zrúteniu. Pri páde mosta utrpeli štyria robotníci smrteľné zranenia a viacero robotníkov zranenia ľahšieho aj závažnejšieho charakteru. Na stavbe mosta sa podieľalo niekoľko firiem, ktorých zamestnanci utrpeli pri páde mosta úraz, ktorý napĺňa definíciu pracovného úrazu v zmysle § 8 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“).

V súvislosti s touto tragédiou sa opätovne otvorila otázka definovania úrazu ako úrazu pracovného, to znamená kedy, za akých podmienok a komu možno úraz uznať ako pracovný, otázka nárokov zamestnancov, ktorí utrpeli pracovný úraz, a tiež otázka povinností nielen na strane zamestnávateľa zodpovedného za pracovný úraz a tiež na strane zamestnancov, ktorí pracovný úraz utrpeli.

Podľa vyššie uvedeného ustanovenia § 8 zákona o sociálnom poistení sa za pracovný úraz považuje poškodenie zdravia alebo smrť fyzickej osoby spôsobené nezávisle od jej vôle krátkodobým, náhlým a násilným pôsobením vonkajších vplyvov, ktoré

a) **zamestnanec utrpel** pri plnení pracovných úloh alebo služobných úloh alebo v priamej súvislosti s plnením pracovných úloh alebo služobných úloh, pre plnenie pracovných úloh alebo služobných úloh a tiež pri odvracaní škody hroziacej zamestnávateľovi,

b) fyzická osoba uvedená v § 17 ods. 2 zákona ktorou je napr. žiak strednej školy alebo študent vysokej školy, ak utrpeli pracovný úraz pri praktickom vyučovaní v období odbornej - výrobnéj praxe, dobrovoľný zdravotník Červeného kríža alebo inej právnickej osoby, ktorí utrpeli pracovný úraz pri výkone zdravotníckych služieb a podobne.

Podľa § 4 ods. 3 zákona o sociálnom poistení zamestnanec na účely úrazového poistenia je fyzická osoba v právnom vzťahu zakladajúcom v zmysle ustanovenia § 16 zákona o sociálnom poistení zamestnávateľovi úrazové poistenie. Uvedené ustanovenia spolu s § 17 zákona o sociálnom poistení vymedzujú osobný rozsah úrazového poistenia.

Existuje viacero právnych predpisov, ktoré upravujú povinnosti zamestnávateľa v súvislosti so vznikom pracovného úrazu. Je nevyhnutné upozorniť predovšetkým na dva z nich, a to

- **zákon o sociálnom poistení a**

- **zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov** v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o BOZP“).

Z hľadiska vecnej pôsobnosti Sociálnej poisťovne sa však budeme bližšie venovať len povinnostiam, ktoré vyplývajú zamestnávateľom zo zákona o sociálnom poistení.

Povinnosti zamestnávateľa v prípade vzniku pracovného úrazu sú upravené najmä v § 231 ods. 1 písm. h) a i) zákona o sociálnom poistení, podľa ktorých je zamestnávateľ povinný

- písomne oznámiť príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne pracovný úraz, ktorý si vyžiadal lekárske ošetrenie alebo dočasnú pracovnú neschopnosť, **najneskôr do troch dní** odo dňa, keď sa o tomto pracovnom úraze dozvedel,

- predkladať pobočke záznam o pracovnom úraze, ktorý podlieha evidencii a registrácii podľa osobitného predpisu, t. j. podľa zákona o BOZP, **najneskôr do ôsmich dní** odo dňa, keď sa o tomto pracovnom úraze dozvedel a **výsledky vyšetrovania pracovných úrazov do ôsmich dní od ich doručenia**.

Zamestnávateľ oznamuje pracovný úraz **miestne príslušnej pobočke** Sociálnej poisťovne na tlačíve „**Oznámenie poistnej udalosti**“. Vzor tohto tlačíva je zverejnený na internetovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk v časti Úrazové poistenie, Formuláre. Tlačívo si však zamestnávateľia môžu vyzdvihnúť aj v každej pobočke Sociálnej poisťovne.

Miestne príslušnou pobočkou je pobočka, ktorej je zamestnávateľ povinný oznamovať a predkladať doklady týkajúce sa pracovného úrazu jeho zamestnanca a ktorá bude rozhodovať o konkrétnom nároku zamestnanca, resp. inej osoby na dávku úrazového poistenia. Miestna príslušnosť sa určuje :

a) miestom útvaru zamestnávateľa, ktorý vedie evidenciu miezd,

b) sídlom zamestnávateľa alebo jeho organizačnej zložky, ak evidenciu miezd vedie iná právnická osoba alebo fyzická osoba alebo ak útvar, ktorý vedie evidenciu miezd, je mimo územia Slovenskej republiky,

c) miestom trvalého pobytu poistenca v ostatných prípadoch, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak.

V prípade, že zamestnávateľ povinnosti uložené v zákone o sociálnom poistení nesplní, t. j. nepredloží oznámenie s kompletnými údajmi, nevyhnutnými pre rozhodovanie o nárokoch na úrazové dávky, prípadne oznámenie obsahuje neúplné alebo nedostatočné údaje, pobočka Sociálnej poisťovne vyzve zamestnávateľa na odstránenie týchto nedostatkov a zároveň mu stanoví lehotu na ich odstránenie, resp. doplnenie. Zamestnávateľ je povinný poskytovať organizačným zložkám Sociálnej poisťovne súčinnosť pri vykonávaní sociálneho poistenia v rozsahu upravenom zákonom o sociálnom poistení bezplatne. V súlade s uvedeným ustanovením je zamestnávateľ povinný nedostatky odstrániť.

Nárok na dávky z úrazového poistenia, ktorého vykonávateľom je Sociálna poisťovňa, majú poškodení zamestnanci alebo pozostalí po poškodených zamestnancoch, ktorí mali uzatvorený pracovný pomer na základe pracovnej zmluvy alebo mali uzatvorený so zamestnávateľom pracovnoprávny vzťah na základe dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (tzv. „dohodári“).

Samostatne zárobkovo činné osoby (živnostníci) nepatria do osobného rozsahu úrazového poistenia v zmysle zákona o sociálnom poistení, tzn. neplatia si odvody na úrazové poistenie (zákon im túto možnosť nedáva) a z uvedeného dôvodu tieto osoby, ani pozostalí po takýchto osobách, nemajú nárok na úrazové dávky poskytované z úrazového poistenia.

Kurimany

V prípade tragickej udalosti, ku ktorej došlo v Kurimanoch, a pri ktorej zomreli štyria robotníci, jeden z robotníkov pracoval na uvedenej stavbe ako živnostník a v zmysle zákona o sociálnom poistení preto pozostalí po tomto robotníkovi nemajú nárok na žiadne dávky, ktoré poskytuje Sociálna poisťovňa z úrazového poistenia.

V prípade smrti následkom pracovného úrazu sa z úrazového poistenia poskytujú nasledovné dávky:

- jednorazové odškodnenie,
- pozostalostná úrazová renta,
- náhrada nákladov spojených s pohrebom.

Kto má nárok na tú-ktorú dávku, presné podmienky nároku na dávku, ako aj ich poskytovania je ustanovené zákonom o sociálnom poistení.

Nárok na

- jednorazové odškodnenie má manžel/manželka a nezaopatrené deti poškodeného;
- pozostalostnú úrazovú rentu má fyzická osoba, voči ktorej mal poškodený v čase svojej smrti vyživovaciu povinnosť určenú súdom (predpokladom je existencia právoplatného rozhodnutia súdu o určení vyživovacej povinnosti) a v čase smrti nedovršil dôchodkový vek (môže ísť napr. aj o rodičov poškodeného). **Na túto dávku však nemá nárok ten, komu priamo zo zákona vzniká nárok na jednorazové odškodnenie, tzn. manžel/manželka a nezaopatrené deti**, pretože jednorazové odškodnenie podľa podmienok ustanovených v zákone o sociálnom poistení má zo zákona prednosť pred pozostalostnou úrazovou rentou.,

- náhradu nákladov spojených s pohrebom má ten, kto uhradil náklady spojené s pohrebom, pričom zákon o sociálnom poistení výslovne neustanovuje, že musí ísť o pozostalého rodinného príslušníka.

Sociálna poisťovňa vyplatila jednorazové odškodnenie piatim pozostalým osobám po dvoch zomrelých poškodených v priemernej sume 12 519,56 EUR (2 manželky, 3 nezaopatrené deti). Zároveň Sociálna poisťovňa vyplatila náhradu nákladov spojenú s pohrebom osobám, ktoré preukázali, že uhradili náklady spojené s pohrebom poškodeného.

Poškodení zamestnanci, ktorí pád diaľničného mosta prežili a v dôsledku utrpených zranení boli uznaní za práceneschopných a predložením Potvrdenia o dočasnej pracovnej neschopnosti (II. diel tohto potvrdenia) si uplatnili v Sociálnej poisťovni nárok na úrazový príplatok, majú naň podľa zákona o sociálnom poistení (§ 85) nárok od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, **ak majú nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti** podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov **alebo majú nárok na výplatu nemocenského** z nemocenského poistenia. Desiaty poškodení zamestnanci sú poberateľmi úrazového príplatku, pretože ich dočasná pracovná neschopnosť stále trvá.

V súlade so zákonom o sociálnom poistení si môžu poškodení zamestnanci po predložení žiadosti a priložení príslušných dokladov požiadať o ďalšie dávky z úrazového poistenia, a to:

- náhradu za bolesť a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (na základe k žiadosti priloženého Lekárskeho posudku o bolestnom a o sťažení spoločenského uplatnenia, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 2 zákona č. 437/2004 Z. z., v ktorom posudzujúci lekár ohodnotil rozsah poškodenia na zdraví v dôsledku pracovného úrazu počtom bodov podľa zákona o náhrade za bolesť a náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia),
- náhradu nákladov spojených s liečením, ktoré nie sú uhradené z povinného zdravotného poistenia.

V prípade, že v dôsledku pracovného úrazu dôjde u poškodených k trvalému poklesu pracovnej schopnosti, môžu si požiadať o jednorazové vyrovnanie alebo úrazovú rentu. Pokles pracovnej schopnosti, ktorý sa určí percentom, určuje posudkový lekár sociálneho poistenia.

Podrobné informácie o úrazových dávkach a podmienkach ich nároku sú poškodeným k dispozícii na webovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk v časti „Úrazové poistenie“. Táto webová stránka tiež umožňuje zaslať elektronicky dotaz, na ktorý vecne príslušný útvar Sociálnej poisťovne aj elektronicky odpovie. Zároveň je dôležité upozorniť na skutočnosť, že zamestnanci útvarov úrazového poistenia pobočiek Sociálnej poisťovne poskytnú odbornú radu aj pomoc v prípade osobnej návštevy žiadateľa o dávku úrazového poistenia.

Ing. Renáta Sabolčáková,
odbor úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[na začiatok dokumentu]

Ako sa posudzuje invalidita

Kritériá na uznanie invalidity upravuje § 71 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Poistenec je invalidný, ak pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav má pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 40 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou.

Dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je taký **zdravotný stav, ktorý spôsobuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a ktorý má podľa poznatkov lekárskej vedy trvať dlhšie ako jeden rok**. Zákon o sociálnom poistení neurčuje ako podmienku uznania invalidity predchádzajúce ročné trvanie dočasnej pracovnej neschopnosti, ale iba odborný predpoklad, že zdravotné ťažkosti budú trvať viac ako rok.

Pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa posudzuje porovnaním telesnej schopnosti, duševnej schopnosti a zmyslovej schopnosti poistenca s dlhodobu nepriaznivým zdravotným stavom a telesnej, duševnej a zmyslovej schopnosti zdravej fyzickej osoby.

Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť podľa zdravotných postihnutí je uvedená v prílohe č. 4 k zákonu o sociálnom poistení. **Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v percentách sa určuje podľa druhu zdravotného postihnutia, ktoré je rozhodujúcou príčinou dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu, a so zreteľom na závažnosť ostatných zdravotných postihnutí. To znamená, že na určenie príslušného percenta je rozhodujúce najzávažnejšie zdravotné postihnutie poistenca. Jednotlivé percentuálne miery poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa nesčítavajú.** Ak poistenec trpí viacerými postihnutiami, mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť možno zvýšiť najviac o 10%, ak závažnosť ostatných zdravotných postihnutí ovplyvňuje pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Na určenie zvýšenia hodnoty sa teda vychádza z predchádzajúceho výkonu zárobkovej činnosti, dosiahnutého vzdelania, skúsenosti a schopnosti rekvalifikácie.

Pri posudzovaní poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť sa neprihliada na zdravotné postihnutia, ktoré boli zohľadnené na nárok na invalidný výsluhový dôchodok podľa osobitného predpisu.

Skutočnosť, či žiadateľ o dávku spĺňa kritériá na uznanie invalidity, je možné preukázať až na základe komplexného posúdenia zdravotného stavu posudkovým lekárom sociálneho poistenia.

Zdravotný stav posudzuje posudkový lekár sociálneho poistenia príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne na základe písomnej žiadosti o invalidný dôchodok, ktorá sa podáva v pobočke Sociálnej poisťovne, príslušnej podľa miesta trvalého pobytu žiadateľa o invalidný dôchodok. K žiadosti je potrebné doložiť tlačivo „Prehliadka zisťovacia – kontrolná“, ktoré vystavuje ošetrojúci lekár (všeobecný lekár) a aktuálne odborné lekárske nálezy, ktoré dokumentujú dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav.

Po posúdení zdravotného stavu poistenca posudkovým lekárom sociálneho poistenia príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne a po preskúmaní ďalších podmienok potrebných na vznik nároku na invalidný dôchodok, o invalidnom dôchodku rozhodne Sociálna poisťovňa, ústredie.

Príklad:

Poistenec, zamestnaním bezpečnostný technik, ktorý si podal žiadosť o invalidný dôchodok, sa dlhodobo lieči na prieduškovú astmu, ktorá je podľa odborných pľúcnych náleзов stredne ťažkého stupňa. Okrem toho sa lieči aj na bolesti v jednom bedrovom kĺbe a podľa odborných vyšetrení je obmedzenie rozsahu pohybov v tomto kĺbe stredného stupňa. Je jednoznačné, že z uvedených ochorení je najzávažnejšie pľúcne ochorenie - priedušková astma. Posudkový lekár teda v Lekárskej správe určí ako rozhodujúce zdravotné postihnutie stredne ťažkú prieduškovú astmu, ktorá je v Prílohe č. 4 k zákona o sociálnom poistení zaradená v Kapitole VIII – Choroby dýchacej sústavy, Oddiel B – Choroby dolných dýchacích ciest, Položka 3 – Bronchiálna astma, Písmeno c – stredne ťažká perzistujúca astma, kde je uvedené rozpätie miery poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 35% - 50%. Posudkový lekár určí percentuálnu mieru poklesu schopnosti zárobkovej činnosti z tohto rozpätia podľa dokumentovanej frekvencie astmatických záchvatov pri optimálnej liečbe, podľa hodnôt funkčného vyšetrenia pľúc zistených spirometrickým vyšetrením. Pri pracovných činnostiach administratívneho charakteru a ľahkých, fyzicky nenáročných pracovných činnostiach, s vylúčením prác v prašnom prostredí, s výparmi a v klimaticky nevyváženom prostredí, určí nižšiu percentuálnu mieru poklesu schopnosti zárobkovej činnosti, napríklad 45%. Túto hodnotu môže zvýšiť až o 10% pre obmedzenie pohybu v jednom bedrovom kĺbe stredného stupňa, lebo ide o poistenca, ktorého pracovná činnosť síce nie je fyzicky náročná, ale musí ju vykonávať prevažne v stoji a bolesti v bedrovom kĺbe ovplyvňujú jeho pracovný výkon. Výsledná miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť u tohto poistenca bude 55%.

Mgr. Alexandra Daminová,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Ischemická choroba srdca

Srdcovocievne ochorenia svojim častým výskytom, závažnosťou orgánových postihnutí a dôsledkov pre zdravotný stav obyvateľstva tvoria jeden z najpálčivejších problémov našej

populácie. Vzhľadom k hromadnému výskytu tejto choroby možno oprávnene hovoriť o neinfekčnej epidémii. Na Slovensku sa srdcovocievne ochorenia podieľajú na celkovej úmrtnosti 53% a sú jednou z hlavných príčin kratšej strednej dĺžky života u nás.

Ischémia je slovo gréckeho pôvodu a znamená nedostatočné prekrvenie niektorého orgánu ľudského tela. Dostatočné prekrvenie zabezpečuje dostatočný príjem živín a kyslíka, ktoré je bezpodmienečne nutné pre správnu funkciu ktoréhokoľvek orgánu. Ak sa porucha prekrvenia týka dôležitého orgánu, dochádza k priamemu ohrozeniu života.

Ischemická choroba srdca je dôsledkom nedostatočného prekrvenia časti srdcového svalu, ako následok poruchy vencových tepien, ktoré srdcový sval normálne vyživujú.

Najčastejšou príčinou poškodenia vencových tepien je ateroskleróza. Je to ochorenie, ktoré poškodzuje cievy tým, že ukladá tuky do stien ciev. Najčastejšou príčinou týchto zmien je zvýšená hladina cholesterolu ako dôsledok nadbytočnej konzumácie tukov v potrave. Vo vencových tepnách sa vytvárajú tzv. aterosklerotické pláty. V dôsledku tohto usadzovania nastáva zúženie prierezu tepny, a tým aj nedostatočné prekrvenie srdcového svalu - ischémia srdcového svalu. K zúženiu vencovej tepny dochádza postupne, takže takéto zúženie sa prejaví bolesťou až pri zvýšenej námahe - ide o tzv. stabilnú anginu pectoris. Ak je však plát mäkký a krehký, teda je nestabilný, môže prasknúť a vyvolať až tvorbu zrazeniny, ktorá cievu náhle zúži alebo úplne uzavrie, čo priamo zapríčiní srdcový infarkt. Neprekrvená časť srdcového svalu odumrie a je postupne nahrádzaná menejcenným väzivovým tkanivom – jazvou. Srdce stráca časť svojho plnohodnotného svalového tkaniva, a tým aj schopnosť dobrej činnosti. Rozsah následkov závisí od druhu postihnutej srdcovej tepny a od jej priemeru. Čím je tepna väčšia, tým väčšie je zasiahnutie svalstva srdca. Ak infarkt srdca zasiahne väčšiu časť srdca – približne 40%, srdce nie je schopné ďalej pracovať.

Ischemická choroba srdca môže prebiehať aj bez toho, aby postihnutý o jej existencii vedel. Je to tzv. tichá ischémia, ktorá sa môže náhodne zistiť pri klasickom EKG vyšetrení. Nebezpečenstvo tejto formy ischemickej choroby srdca spočíva v tom, že k oslabovaniu srdca dochádza bez akýchkoľvek varovných zdravotných problémov.

Vážnou komplikáciou ischemickej choroby srdca môže byť porucha srdcového rytmu – arytmia, ktorá môže byť aj veľmi vážna, život ohrozujúca.

Prvé príznaky ischemickej choroby srdca sa väčšinou objavia pri zvýšenej fyzickej alebo psychickej námahe, kedy srdce vyžaduje zvýšené množstvo dodávky kyslíka, avšak cez zúženú tepnu ho dostáva menej. V tej chvíli sa ohlási páľavá, zvieravá bolesť za hrudnou kosťou a náhly nedostatok vzduchu. Takýto stav si vyžaduje čo najrýchlejšiu návštevu lekára. Ak sa potvrdí komplexným vyšetrením prebiehajúca alebo hroziaca ischémia srdcového svalu, lekár začne s dlhodobou liečbou, ktorej cieľom je predísť rozvoju ďalších ischemických stavov.

Liečba sa vykonáva na viacerých úrovniach:

- zastavenie alebo spomalenie procesu aterogenézy – ide o vhodný zásah do životosprávy postihnutého, t.j. diéta, pohybová aktivita, zákaz fajčenia, podávanie vhodných liekov. Diéta by mala obsahovať dostatok zeleniny a ovocia, rýb a hydiny a vylúčiť treba potraviny, ktoré sú bohaté na cholesterol a nasýtené mastné kyseliny. V prípade obéznych je indikovaná redukcia telesnej hmotnosti. Dôležitá je aj redukcia konzumu alkoholických nápojov.

- zlepšenie prietoku krvi ischemickým srdcovým svalom podávaním vhodných liekov
- zamedzenie prípadného uzavretia cievy krvnou zrazeninou podávaním liekov, ktoré potláčajú krvnú zrážanlivosť
- mechanická úprava vencových tepien – angioplastika alebo kardiochirurgická revaskularizácia, t.j. srdcový bypass.

V súčasnosti sa delia rizikové faktory ischemickej choroby srdca na dve hlavné skupiny:

- neovplyvniteľné – vek, genetické faktory a pohlavie
- ovplyvniteľné – vysoká hladina LDL cholesterolu, nízky podiel HDL cholesterolu, fajčenie, cukrovka, obezita, telesná inaktivita, psychické stresy, zvýšený tlak krvi, fajčenie, alkohol.

S postupujúcim vekom sa výskyt ischemickej choroby srdca zvyšuje tak u mužov ako aj u žien. Pritom u mužov je výskyt 3 – 4 krát vyšší ako u žien. Po menopauze je u žien výskyt rovnaký ako u mužov.

Ischemická choroba srdca sa môže vyskytovať v akútnej a lebo chronickej forme.

Najčastejšími akútnymi formami sú:

- nestabilná angina pectoris,
- akútny infarkt srdcového svalu,
- náhla srdcová (koronárna) smrť.

Chronické formy predstavujú:

- ischemická choroba srdca s poruchami rytmu,
- asymptomatická ischemická choroba srdca (tichá ischemia srdcového svalu),
- stav po infarkte srdcového svalu,
- ischemická choroba srdca so srdcovým zlyhávaním,
- variantná angina pectoris (jej príčinou je spazmus vencových tepien),
- syndróm X - týmto trpia pacienti s makroskopicky normálnymi vencovými tepnami, avšak s prítomnosťou ich nedostatočnosti. Podkladom tohto syndrómu môže byť poškodenie drobných arteriol, či pravdepodobne porucha relaxácie vencových ciev na úrovni arteriol. Druhá časť pacientov máva z nejasných dôvodov naopak vencový prietok zvýšený. Pacienti so syndrómom X majú dobrú krátkodobú aj dlhodobú prognózu.

Vzhľadom na častý výskyt ischemickej choroby srdca v populácii sa posudkoví lekári Sociálnej poisťovne stretávajú veľmi často s pacientmi s touto chorobou pri kontrole posudzovania spôsobilosti na prácu u ošetrojúcich lekárov, aj pri posudzovaní zdravotného stavu na účely invalidity podľa Prílohy č.1 k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Ischemická choroba srdca je v Prílohe č. 1 k uvedenému zákona zaradená v Kapitole IX – Choroby obehovej sústavy, Oddiel A – Srdcové choroby, Položka 1 –Vrodené alebo získané chlopňové chyby,

ischemická choroba srdca, kardiomyopatie, stavy po srdcovom infarkte, stav po myokarditíde, stavy po reumatických ochoreniach, písmeno:

- bez podstatného zníženia výkonu, pri obvyklom telesnom zaťažení, maximálna záťaž 100 W – NYHA I, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 10 – 20%
- s poklesom výkonu pri stredne ťažkom zaťažení, maximálna záťaž 75W – NYHA II, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 35 – 45%
- s poklesom výkonu už pri bežnom ľahkom zaťažení, maximálna záťaž 50W – NYHA III, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 60 – 80%
- s poklesom výkonu v kľude, maximálna záťaž do 25 W - NYHA IV, s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti 90%.

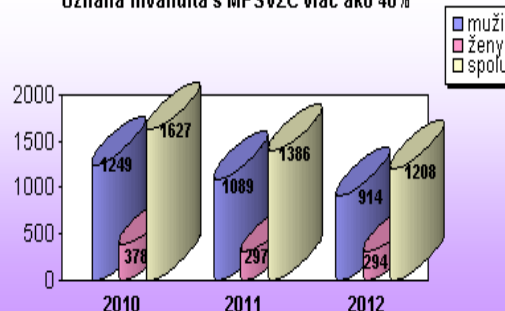
V nasledujúcich grafoch a tabuľke je uvedený počet uznaných invalidít v rokoch 2010, 2011 a 2012 u mužov, u žien a spolu u mužov a žien. Tiež je uvedený počet uznaných invalidít s mierou poklesu schopnosti zárobkovej činnosti o viac ako 40% - 70%, o viac ako 70% a celkove o viac ako 40%.

Posudzovanie zdravotného stavu na účely invalidného dôchodku v pobočkách SP pre diagnózu: I25 Chronická ischemická choroba srdca

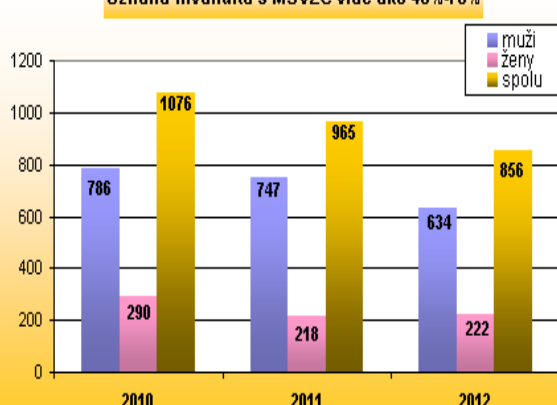
*MPSVZČ - Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť

Uznaná invalidita	Pohlavie	2010	2011	2012
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40% - 70%	muži	786	747	634
	ženy	290	218	222
	SPOLU	1076	965	856
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 70%	muži	463	342	280
	ženy	88	79	72
	SPOLU	551	421	352
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40%	muži	1249	1089	914
	ženy	378	297	294
	SPOLU	1627	1386	1208

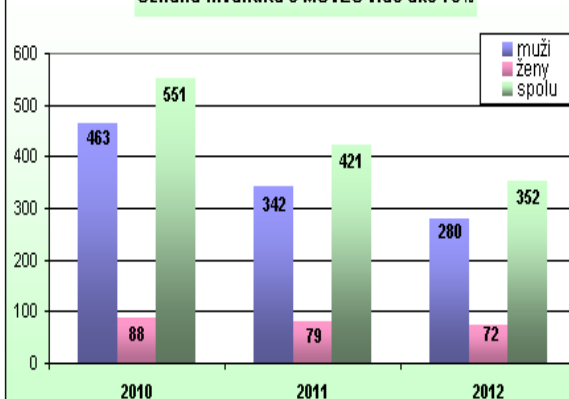
Uznaná invalidita s MPSVZČ viac ako 40%



Uznaná invalidita s MPSVZČ viac ako 40%-70%



Uznaná invalidita s MPSVZČ viac ako 70%



Z uvedeného je zrejmé, že v produktívnom veku je na ischemickú chorobu srdca uznaných invalidných podstatne viac mužov ako žien.

Vzhľadom na to častý výskyt ochorenia je nevyhnutné venovať maximálne úsilie prevencii a skorému rozpoznaniu začatých patologických procesov. K tomuto účelu bola v roku 2006 založená Slovenská nadácia srdca s cieľom podporovať projekty primárnej a sekundárnej prevencie kardiovaskulárnych chorôb. Zriaďovateľom a odborným garantom nadácie je Slovenská kardiologická spoločnosť. Počas uplynulých rokov sa jej výrazne podarilo zvýšiť záujem obyvateľov Slovenska o problematiku zdravého životného štýlu, prevenciu kardiovaskulárnych ochorení a prehĺbiť vedomosti o najdôležitejších rizikových faktoroch. V roku 2010 vláda Slovenskej republiky schválila Národný program prevencie ochorení srdca a ciev, cieľom ktorého je predovšetkým vzdelávať občanov o tom, ako predchádzať rizikám ochorenia. V tejto súvislosti je dôležitá legislatíva, ktorá pomáha dostať na trh zdravé potraviny a účinná legislatíva na ochranu nefajčiarov, budovanie športových plôch pre široké vrstvy obyvateľstva, či rozširovanie cyklotrás. Samozrejme, dôležitou súčasťou znižovania úmrtnosti a chorobnosti na srdcovocievne ochorenia je dostupnosť efektívnej zdravotnej starostlivosti.

Každý program sa však podarí naplniť len za veľmi širokej a uvedomelej podpory obyvateľstva.

MUDr. Jana Kelemenová a Bc. Lýdia Jamrišková

(tabuľková a grafická časť),
odbor lekárskej posudkovej činnosti
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Poradňa

Zvýšenie dvoch dôchodkov

Som poberateľkou starobného dôchodku a vdovského dôchodku. V januári som dostala rozhodnutie o zvýšení dôchodkov, keď starobný dôchodok bol zvýšený o 11,20 eur a vdovský dôchodok, ktorý mi je vyplácaný v sume jednej polovice, o 3,20 eur. Vdovské dôchodky sa však zvyšovali o 7,30 eur. Prečo teda aj môj vdovský dôchodok nebol zvýšený o 7,30 eur alebo o polovicu tejto sumy?

Dôchodky sa od 1. januára 2013 zvyšovali o pevne stanovené sumy, ktoré boli určené opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 329/2012 Z. z. Toto opatrenie vychádza zo zásad zvyšovania dôchodkov určených zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, podľa ktorého sa pevná suma zvýšenia dôchodkov určuje z priemerných súm jednotlivých druhov dôchodkov. Na určenie pevnej sumy zvýšenia dôchodkov vyplácaných v sume jednej polovice

z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkov je rozhodujúca priemerná mesačná suma dôchodkov vyplácaných v sume jednej polovice, preto bol Váš vdovský dôchodok zvýšený o sumu 3,20 eur. Iný postup právne predpisy neumožňujú.

JUDr. Mgr. Ondrej Chrena,
sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Zvýšenie čiastkového dôchodku

V roku 2010 mi bol priznaný starobný dôchodok. Na Slovensku som odpracoval 10 rokov, preto mi dôchodok bol priznaný len preto, že som mal odpracovaných aj 30 rokov v Českej republike. Môj starobný dôchodok bol teraz v rámci valorizácie zvýšený o 2,80 eur, ale suma zvýšenia pre starobné dôchodky je 11,20 eur. Prečo ma Sociálna poisťovňa ukrátila o 8,40 eur?

Dôchodok, ktorého suma bola určená s prihliadnutím na obdobie poistenia získané v cudzine, sa zvyšuje o pomernú časť pevnej sumy, ktorá zodpovedá pomernej časti, v akej sa priznal čiastkový dôchodok podľa predpisov Slovenskej republiky. Preto bol Váš starobný dôchodok zvýšený o pomernú časť pevnej sumy zvýšenia 11,20 eur zodpovedajúcu obdobiu dôchodkového poistenia získanému podľa právnych predpisov Slovenskej republiky k úhrnnej dobe poistenia určenej koeficientom 0,25 (10 rokov obdobia dôchodkového poistenia podľa právnych predpisov Slovenskej republiky v pomere k celkovému počtu 40 rokov dôchodkového poistenia).

JUDr. Mgr. Ondrej Chrena,
sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Dočasná pracovná neschopnosť a nárok na dávku v nezamestnanosti

Dobrý deň. Bol som v pracovnom pomere od roku 2003 do 20. septembra 2012. Keď som prišiel o prácu, z dôvodu zlého zdravotného stavu som bol uznaný svojou všeobecnou lekárkou za dočasnne pracovne neschopného. Táto dočasná pracovná neschopnosť trvala od 21. septembra 2012 do 5. novembra 2012. Zaevidovať sa na úrad práce, sociálnych vecí a rodiny som išiel až 6. novembra 2012 a týmto dňom ma aj zaradili do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Predložením rozhodnutia o zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne som požiadal o dávku v nezamestnanosti a táto mi bola priznaná na obdobie šiestich

mesiacov. Z dôvodu zhoršenia zdravotného stavu som 12. novembra 2012 bol opäť uznaný za dočasne pracovne neschopného. Nárok na nemocenské mi nevznikol, pretože ochranná lehota zo skončeného zamestnania mi už uplynula a dobrovoľne nemocensky poistený som nebol. Chcel by som sa spýtať, aký bude mať vplyv existujúca dočasná pracovná neschopnosť na moju priznanú dávku v nezamestnanosti a na jej výplatu?

Základnou podmienkou nároku na dávku v nezamestnanosti je dosiahnutie doby poistenia v nezamestnanosti v zákonom stanovenom rozsahu a v zákonom stanovenom období. Žiadateľ o dávku v nezamestnanosti má nárok na dávku v nezamestnanosti, ak v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie bol poistený v nezamestnanosti najmenej dva roky, čo je 730 dní. Splnenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti je tak v prvom rade podmienené dosiahnutím potrebnej doby poistenia v nezamestnanosti.

Určenie obdobia, z ktorého sa zisťuje dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti, je závislé na dátume zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Vy ste boli zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie dňa 6. novembra 2012. V posudzovanom období, t. j. v období od 6. novembra 2009 do 5. novembra 2012, z ktorého sa zisťuje dosiahnutá doba poistenia v nezamestnanosti, ste dosiahli dostatočnú dobu poistenia v nezamestnanosti na priznanie nároku na dávku v nezamestnanosti.

Z Vášho podania je zrejmé, že po Vašom zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie a uplatnení si nároku na dávku v nezamestnanosti, Vám bola táto dávka priznaná. Nakoľko Vám bola dávka v nezamestnanosti od 6. novembra 2012 priznaná na obdobie šiestich mesiacov, za podmienky, že sa nevyskytne situácia, ktorá nárok na dávku v nezamestnanosti alebo nárok na výplatu tejto dávky vylučuje, Vám bude táto vyplácaná za obdobie od 6. novembra 2012 do 5. mája 2013.

Dávka v nezamestnanosti sa poskytuje za dni, ale vypláca sa mesačne a to pozadu. To znamená, že za november 2012 sa vyplátí v mesiaci december 2012, za december 2012 sa vyplátí v mesiaci január 2013, atď.

Aj napriek skutočnosti, že ste boli uznaný za dočasne pracovne neschopného, dávka v nezamestnanosti sa Vám bude naďalej vyplácať. Ako sám uvádzate, nárok na nemocenské Vám pre uplynutie sedemdňovej ochrannej lehoty nevznikol. Samotný vznik dočasnej pracovnej neschopnosti a jej trvanie totiž nemá vplyv na výplatu dávky v nezamestnanosti. Výplatu dávky v nezamestnanosti ovplyvní až samotné priznanie nemocenského a nároku na jeho výplatu. Čiže nie dočasná pracovná neschopnosť, ale až výplata nemocenského je dôvodom na pozastavenie výplaty dávky v nezamestnanosti. Okrem nemocenského je zamedzený súbeh výplaty dávky v nezamestnanosti s výplatom ošetrovného, materského a rodičovského príspevku.

Ak by Vo Vašom prípade bol spojený vznik dočasnej pracovnej neschopnosti aj s nárokom na výplatu nemocenského, malo by to vplyv aj na výplatu dávky v nezamestnanosti. Výplata dávky v nezamestnanosti by bola počas nároku na výplatu nemocenského iba dočasne pozastavená. O obdobie, počas ktorého by Vám nebola vyplácaná dávka v nezamestnanosti počas poberania nemocenského, by Vám bola dávka v nezamestnanosti vyplácaná dlhšie, t. j. o obdobie priznanej dávky v nezamestnanosti by ste kvôli priznaniu nároku a výplatu inej dávky neprišli, len by došlo k jej vyplateniu v neskoršom období.

Toto všetko však platí v prípade trvania Vašej evidencie na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny ako uchádzača o zamestnanie. Nárok na dávku v nezamestnanosti je totiž naviazaný na takúto evidenciu a prípadné vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie má za následok zánik nároku na dávku v nezamestnanosti aj keď k vyplateniu celého šesťmesačného podporného obdobia nedošlo.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
odd. opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Platobná neschopnosť zamestnávateľa a nárok na dávku garančného poistenia

Zamestnávateľ mi nevyplácal mzdu, tak som požiadal o dávku garančného poistenia. Pobočka Sociálnej poisťovne mi nepriznala nárok na dávku garančného poistenia z dôvodu, že som o platobnej neschopnosti svojho zamestnávateľa vedel v čase uzatvárania pracovného pomeru a bol som na ňu písomne upozornený. Iní zamestnanci, ktorí pracovali u zamestnávateľa už dávnejšie, taktiež o platobnej neschopnosti svojho zamestnávateľa vedeli, tiež boli o tejto skutočnosti upozornení písomne, a aj tak im bola dávka garančného poistenia priznaná. Domnievam sa, že dávkou garančného poistenia mi mali byť uspokojené moje pracovnoprávne nároky, ktoré mi nevyplatil zamestnávateľ tak isto ako ostatným zamestnancom, ktorí o podanom návrhu na vyhlásenie konkurzu taktiež vedeli. Bol postup prvostupňového orgánu správny?

Garančné poistenie je poistením, ktoré poskytuje ochranu zamestnancom zamestnávateľa, ktorý v situácii, keď je platobne neschopný, nevypláca svojim zamestnancov ich nároky z pracovnoprávneho vzťahu. Za platobne neschopného zamestnávateľa sa pritom na účely garančného poistenia považuje zamestnávateľ od momentu, kedy bol na neho podaný návrh na vyhlásenie konkurzu. V osobitných situáciách prípadoch vzniká platobná neschopnosť zamestnávateľa aj vydaním uznesenia súdu o začatí konkurzného konania. Je tomu tak v prípade, ak konkurzné konanie začína bez návrhu.

Základnými podmienkami, ktoré musia byť splnené na to, aby sme mohli hovoriť o nároku na dávku garančného poistenia je platobná neschopnosť zamestnávateľa a existencia neupokojených nárokov z pracovnoprávneho vzťahu zamestnanca.

Ako už bolo uvedené, platobná neschopnosť zamestnávateľa vzniká v prevažnej väčšine prípadov podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu na príslušný okresný súd. Dátum vzniku platobnej neschopnosti je potom deň doručenia návrhu na vyhlásenie konkurzu príslušnému súdu.

Ďalšou podmienkou na vznik nároku na dávku garančného poistenia je existencia neuspokojených nárokov z pracovnoprávneho vzťahu, pričom dávkou garančného poistenia možno uspokojiť posledné tri mesiace pracovnoprávneho vzťahu pred vznikom platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo pred skončením pracovnoprávneho vzťahu. Toto trojmesačné

obdobie však musí spadať najviac do obdobia osemnástich mesiacov pred vznikom platobnej neschopnosti zamestnávateľa alebo pred skončením pracovnoprávneho vzťahu.

Pokiaľ pobočka Sociálnej poisťovne priznala dávku garančného poistenia, zamestnancom, ktorí pracovali u zamestnávateľa pred tým, ako na neho bol podaný návrh na vyhlásenie konkurzu, je z pohľadu garančného poistenia nepodstatné, že o tomto návrhu vedeli. Garančné poistenie chráni pred platobnou neschopnosťou aj takýchto zamestnancov.

V zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov je však jednoznačne uvedené, že zamestnanec nemá nárok na dávku garančného poistenia, ak pracovnoprávny vzťah uzatvoril po vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa, ak bol na platobnú neschopnosť zamestnávateľa písomne upozornený. Na to, aby teda vedomosť o platobnej neschopnosti zamestnávateľa viedla k nepriznaniu nároku na dávku garančného poistenia, musia byť teda splnené dve podmienky súčasne.

Ad 1) Pracovnoprávny vzťah, bez ohľadu na to, či ide o vzťah založený dohodou alebo pracovnou zmluvou, je uzatvorený po vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa.

Ad 2) Na platobnú neschopnosť zamestnávateľa je zamestnanec vopred, najneskôr pri uzatváraní pracovnoprávneho vzťahu, písomne upozornený.

Z daných podmienok je zrejmé, že zamestnanci, ktorí pracujú u zamestnávateľa dlhodobo, budú mať nárok na dávku garančného poistenia, ak im zamestnávateľ nebude vyplácať ich mzdové nároky, aj v prípade, ak budú o podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu vopred informovaní.

Iná je situácia, ak zamestnanec vstupuje do pracovného pomeru alebo iného pracovnoprávneho vzťahu založeného dohodou, po vzniku platobnej neschopnosti zamestnávateľa. To znamená s vedomím, že zamestnávateľ sa nachádza v nepriaznivej finančnej situácii, čo môže v praxi reálne spôsobovať nevyplácanie mzdy z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov. Ak o platobnej neschopnosti zamestnávateľa pri uzatváraní pracovnoprávneho vzťahu nebol písomne upozornený, nárok na dávku garančného poistenia mu môže vzniknúť. Pokiaľ však pri uzatváraní pracovnoprávneho vzťahu bol priamo písomne upozornený na platobnú neschopnosť zamestnávateľa, je z možnosti získať nárok na dávku garančného poistenia vylúčený.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
odd. opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nárok na nemocenské a vznik nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku

Ku dňu 31. august 2012 som skončila štátnozamestnanecký pomer z dôvodu odchodu do predčasného starobného dôchodku. 3. septembra 2012 som doručila Sociálnej poisťovni žiadosť

o predčasný starobný dôchodok od 1. septembra 2012. Dňa 5. septembra 2012 som bola uznaná za dočasne práceneschopnú. Budem mať nárok na výplatu nemocenského aj predčasného starobného dôchodku?

Základnou podmienkou vzniku nároku na nemocenské je existencia nemocenského poistenia, resp. plynutie ochrannej lehoty, v deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti. Skončením štátnozamestnaneckého pomeru dňom 31. augusta 2012 Vám zároveň zaniklo povinné nemocenské poistenie zamestnanca. Dočasná pracovná neschopnosť Vám vznikla 5. septembra 2012.

Inštitút ochrannej lehoty upravuje § 32 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Ochranná lehota je spravidla sedem dní po zániku nemocenského poistenia. Plynutie ochrannej lehoty sa však skončí, ak neuplynula skôr, dňom, v ktorom poistencovi vznikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku. Ak poistencovi vznikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku deň nasledujúci po zániku nemocenského poistenia, ochranná lehota plynúť nezačne. Na základe toho možno konštatovať, že ak Vám nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku vznikol 1. septembra 2012, nárok na nemocenské ste nemohli mať, pretože ste nespĺnili vyššie uvedenú základnú podmienku nároku na nemocenské.

Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Materské po zverení dieťaťa do starostlivosti

Budem mať zverené dieťa do pestúnskej starostlivosti, ale plánujem naďalej pracovať a poberať len rodičovský príspevok. Ak by som však neskôr o prácu prišla, môžem potom nastúpiť na materskú? Alebo ak si nepožiadam o materské hneď od zverenia dieťaťa, tak už nebudem mať nárok vôbec ani neskôr?

Nárok na materské a jeho výplatu vzniká splnením podmienok ustanovených zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky. Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na materské (31 týždňov v prípade osamelého poistenca). Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

Iným poistencom, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti, je v zmysle príslušných ustanovení zákona fyzická osoba, ktorá sa o dieťa stará na základe rozhodnutia príslušného orgánu. Orgánom príslušným na vydanie rozhodnutia o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti je súd.

Nárok na materské je vždy posudzovaný ku dňu prevzatia dieťaťa, pretože nárok na materské vzniká momentom jeho prevzatia do starostlivosti, kedy sa pre účely nároku na materské pestún stáva vo vzťahu k dieťaťu iným poistencom.

Ak Vám bude rozhodnutím súdu zverené dieťa do pestúnskej starostlivosti, po splnení zákonom stanovených podmienok nároku na materské Vám nárok na túto dávku vznikne odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti.

Ak si nárok na výplatu materského uplatníte od neskoršieho dňa (nie odo dňa prevzatia), nárok na materské bude posúdený nie ku dňu uplatnenia nároku na materské, ale ku dňu prevzatia dieťaťa, t. j. ku dňu vzniku nároku na výplatu materského. Nárok na materské Vám môže trvať najdlhšie do uplynutia 28., resp. 31. týždňa odo dňa prevzatia dieťaťa. Ak v určitej dobe od prevzatia dieťaťa budete vykonávať zárobkovú činnosť, t. j. budete dosahovať vymeriavací základ, za obdobie jej vykonávania nebudete mať nárok na materské.

Mgr. Anna Masárová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nemocenské po návrate zo zahraničia

Na Slovensku som bola naposledy zamestnaná do 31. marca 2011. Následne som sa zdržiavala vo Francúzsku, a po návrate na Slovensko mi vznikla práceneschopnosť z dôvodu choroby. Mala by som nárok na dávky vyplácané v prípade choroby zo Slovenska?

V zmysle nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 zo 16. septembra 2009, nárok na peňažnú dávku v prípade choroby si môže oprávnená osoba uplatniť podľa právnych predpisov toho štátu, v ktorom je nemocensky poistená, príp. v ktorom bola naposledy nemocensky poistená.

V Slovenskej republike sa z nemocenského poistenia vypláca nemocenská dávka nemocenské, ktorú poskytuje Sociálna poisťovňa. Na účely vzniku nároku na nemocenské nie je rozhodujúce, na území ktorého štátu došlo k vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti, ale skutočnosť, či boli splnené podmienky nároku na nemocenské vyžadované podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Základným predpokladom vzniku nároku na peňažnú dávku v prípade choroby v zmysle právnych predpisov Slovenskej republiky, t. j. nároku na nemocenské, je existencia nemocenského poistenia ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského, resp. plynutie ochrannej lehoty k uvedenému dňu. Za deň vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského sa považuje deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti. V prípade, ak by ste ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského neboli nemocensky poistená, resp. by Vám k uvedenému dňu neplynula ochranná lehota, nárok na nemocenské by Vám nevznikol.

Ochranná lehota je sedem dní po zániku nemocenského poistenia, a v prípade poistenkyne, ktorej nemocenské poistenie zaniklo v období tehotenstva, osem mesiacov.

Za predpokladu, že máte bydlisko na území Slovenskej republiky a po zániku nemocenského poistenia vo Francúzskej republike sa Vám bude vyplácať dávka v nezamestnanosti podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, bude sa na Vás vzťahovať legislatíva Slovenskej republiky, t. j. aj ochranná lehota. Ak Vám ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského bude zo zaniknutého nemocenského poistenia vo Francúzskej republike plynúť ochranná lehota podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a splníte ostatné podmienky nároku na nemocenské, nárok na nemocenské Vám podľa právnych predpisov Slovenskej republiky vznikne.

Ak splníte uvedené predpoklady a ošetrojúci lekár na území Slovenskej republiky Vám vystavil a potvrdil tlačivo „Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti“, nárok na nemocenské si môžete uplatniť predložením II. dielu predmetného tlačiva príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne.

JUDr. Radomír Tomeček,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Predkladanie dokladov preukazujúcich nepriaznivý zdravotný stav poistenkyne poberajúcej materské

Moja dcéra poberá materské, ktoré jej vypláca Sociálna poisťovňa. V súčasnosti má vážne zdravotné problémy, a preto jej ako matka teraz pomáham so starostlivosťou o dieťa, nakoľko by to sama nezvládla. Ak by sa dcéra vôbec nemohla starať o dieťa kvôli svojmu nepriaznivému zdravotnému stavu, a o dieťa by sa musel starať niekto iný v rodine, je potrebné predkladať nejaké ďalšie doklady Sociálnej poisťovni?

Ak sa matka dieťaťa z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu nemôže o dieťa starať alebo sa nesmie o dieťa starať, je potrebné preukázať uvedenú skutočnosť predložením lekárskeho

posudku, z ktorého vyplynie absencia možnosti starostlivosti o dieťa zo strany matky. Preukázanie tejto skutočnosti má vplyv na účely posúdenia nároku na materské inej osoby, ktorá z uvedeného dôvodu môže prevziať dieťa do starostlivosti (otec dieťaťa, manžel matky dieťaťa), a taktiež na posúdenie trvania celkového nároku na materské matky dieťaťa. Ak sa z uvedených dôvodov matka nemohla alebo nesmela starať o dieťa, obdobie, v ktorom matka neposkytovala dieťaťu starostlivosť, sa nezapočítava do celkového nároku na materské. Tento si matka môže dočerpať, kým dieťa nedovŕši tri roky.

Skutočnosť, že matka dieťaťa je uznaná za dočasne práceneschopnú, nemusí v konkrétnom prípade znamenať, že matka dieťaťa sa nemôže o dieťa starať, resp. že matka dieťaťa sa nesmie o dieťa starať. Z tohto dôvodu by predmetnú skutočnosť mal deklarovať ošetrojúci lekár vo svojom posudku (napr. v lekárskej správe).

JUDr. Radomír Tomeček,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Česká republika

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ: PARAMETRY PRO VÝPOČET DŮCHODU Z I. PILÍŘE PRO ROK 2013 S MODELOVÝMI VÝPOČTY

Kurz dle České národní banky k 14. 1. 2013: 25,615 Kč/Eur

I přesto, že se od 1. ledna 2013 v České republice spouští důchodová reforma, tak pro osoby, které požádají o přiznání řádného starobního důchodu v roce 2013, se ve své podstatě nic nemění. Tzv. I. pilíř důchodového systému v ČR (PAYGO) je i nadále průběžně financovaný a je součástí státního rozpočtu. Systém výpočtu důchodu je upraven zákonem číslo 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, v platném znění, kdy postupně nabíhá tzv. malá důchodová reforma dle zákona číslo 220/2011 Sb., která byla zahájena v souvislosti s nálezem Ústavního soudu vyhlášeného pod číslem 135/2010 Sb.

Pro samotný výpočet výše důchodu jsou důležité parametry, které vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dříve vyhlášovala vláda svým nařízením). Uvedené klíčové parametry pro rok 2013 byly vyhlášeny ve sbírce zákonů pod číslem 324/2012.

Tabulka č. 1: Parametry pro výpočet důchodu pro rok 2013

Výše VVZ za rok 2011	25 093 Kč	Pro rok 2013 se výpočtový základ stanoví z osobního VZ tak, že¹⁾:
Výše PK pro úpravu VVZ za rok 2011	1,0315	
I. redukční hranice (= RH)	11 389 Kč	do částky I. RH se počítá 100 %,
II. redukční hranice (= RH)	30 026 Kč	z částky nad I. RH do II. RH se počítá 27 %, z částky nad II. RH do III. RH se počítá 19 %,
III. redukční hranice (= RH)	103 536 Kč	z částky nad III. RH se počítá 6 %.

VVZ – všeobecný vyměřovací základ, PK – přepočítací koeficient, VZ – vyměřovací základ

Poznámka: pro rok 2013 činí základní výměra důchodu 2 330 Kč/měsíčně a to pro všechny důchody bez ohledu na datum jejich přiznání.

Níže uvedený přehled (viz Tabulka č. 3) zobrazuje výsledky modelového výpočtu pro odchod do řádného starobního důchodu přiznaného v roce 2013, kdy výpočty jsou postaveny na následujících předpokladech:

- muž získal 46 let doby pojištění (účast pouze v I. pilíři), odchází do řádného starobního důchodu během roku 2013,
- níže jsou zpracovány varianty, kdy do výpočtu pro roky 1986 – 1990 vstupují vždy stejné výdělků, pro všechny varianty činí vyloučená doba za toto období 51 dnů a dále od roku 1991 včetně je vždy příslušný násobek buď minimální mzdy nebo tzv. všeobecného vyměřovacího základu, který lze přibližně ztotožnit s výší průměrné mzdy v daném roce (resp. ztotožnit spíše s výší mírně nad hodnotou průměrné mzdy)²⁾,
- výše důchodové dávky pro rok 2013 je odrazem zejména doby pojištění (46 let) a výší hrubých příjmů za období 1986 až 2012 vymezených § 16 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění,

¹⁾ viz zákon číslo 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

²⁾ uvedené varianty nejsou zasaženy problematikou, kdy roční úhrn hrubých příjmů v kalendářním roce po roce 2007 převyšuje roční maximální vyměřovací základ pro pojistné stanovený pro daný rok. Maximální vyměřovací základ je definován na úrovni čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy, která se určí jako součin všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o 2 roky předchází kalendářnímu roku, pro který se průměrná mzda zjišťuje, a přepočítacího koeficientu pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu, kdy vypočtená částka se zaokrouhluje na celé koruny nahoru, viz § 16 odst. 2 zákona číslo 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v platném znění a § 15a odst. 1 a § 23b odst. 4 zákona číslo 589/1992 Sb., ve znění zákona číslo 261/2007 Sb.

- 1 rok doby pojištění je hodnocen 1,5 % z tzv. vyměřovacího základu po redukcí dle redukčních hranic.

Tabulka č. 2: Hrubé roční výděly v jednotlivých variantách výpočtu

Řada výdělků pro teoretické modelové výpočty
Vstupní údaje do výpočtu

Od r. 1991 - příslušný násobek MM, VVZ						Pro obě varianty vyloučená doba - nemoc apod.
Rok	Minimální mzda (MM)		Všeobecný vyměřovací základ (VVZ)			
	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ	3 x VVZ	
1986	39 768	39 768	39 768	39 768	39 768	15
1987	41 209	41 209	41 209	41 209	41 209	8
1988*	40 311	40 311	40 311	40 311	40 311	3
1989	46 081	46 081	46 081	46 081	46 081	20
1990	47 766	47 766	47 766	47 766	47 766	5
1991	24 000	48 000	45 504	91 008	136 512	0
1992*	26 400	52 800	55 728	111 456	167 184	0
1993	26 400	52 800	69 804	139 608	209 412	0
1994	26 400	52 800	82 752	165 504	248 256	0
1995	26 400	52 800	98 064	196 128	294 192	0
1996*	30 000	60 000	116 112	232 224	348 336	0
1997	30 000	60 000	128 352	256 704	385 056	0
1998	31 800	63 600	140 316	280 632	420 948	0
1999	41 100	82 200	151 860	303 720	455 580	0
2000*	51 000	102 000	161 880	323 760	485 640	0
2001	60 000	120 000	175 680	351 360	527 040	0
2002	68 400	136 800	188 532	377 064	565 596	0
2003	74 400	148 800	201 228	402 456	603 684	0
2004*	80 400	160 800	214 584	429 168	643 752	0
2005	86 220	172 440	225 708	451 416	677 124	0
2006	93 156	186 312	240 600	481 200	721 800	0
2007	96 000	192 000	258 324	516 648	774 972	0
2008*	96 000	192 000	279 360	558 720	838 080	0
2009	96 000	192 000	289 092	578 184	867 276	0
2010	96 000	192 000	294 312	588 624	882 936	0
2011	96 000	192 000	301 116	602 232	903 348	0
2012*	96 000	192 000	308 340	616 680	925 020	0

* - přestupný rok, VVZ je pro rok 2012 odhadován Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR na úroveň 25 695 Kč.

Níže uvedené modelové výpočty (viz Tabulka č. 3) ukazují, že s rostoucím měsíčním příjmem se sice výše důchodové dávky zvyšuje, ale dynamika růstu důchodu se výrazně snižuje. Pokud někdo pobíral v jednotlivých letech vždy jednonásobek minimální mzdy (předdůchodová výše v roce 2012

činí 8 000 Kč hrubého, resp. 7 120 Kč čistého) ve srovnání s jejím dvojnásobkem (16 000 Kč hrubého, resp. 13 085 Kč čistého), tak výše důchodu v případě jejího jednonásobku činí 10 445 Kč a v případě jejího dvojnásobku pak 11 789 Kč. I když byl předdůchodový příjem ve druhém případě vždy na úrovni dvojnásobku minimální mzdy, tak výše důchodu ve srovnání s jejím jednonásobkem v jednotlivých letech je vyšší pouze o cca 12,86 %. Obdobně lze uvedené pozorovat i v případě jednotlivých násobků tzv. všeobecného vyměřovacího základu (= cca průměrná hrubá měsíční mzda) v jednotlivých letech.

Modelové výpočty ukazují i solidární prvek v důchodovém systému, který lze pozorovat prostřednictvím tzv. individuálního náhradového poměru (= výše důchodu / čistá měsíční předdůchodová mzda). V případě jednonásobku předdůchodové minimální mzdy činí výše starobního důchodu 10 445 Kč, kdežto čistý předdůchodový příjem činí pouze 7 120 Kč. Poživatel řádného starobního důchodu pobírá důchod ve vyšší částce než byl jeho čistý předdůchodový příjem o cca 46,70 % (tj. o cca 3 325 Kč více). Na druhé straně je patrný trend, kdy s rostoucím předdůchodovým příjmem tento individuální náhradový poměr postupně klesá.

V souladu s nálezem Ústavního soudu vyhlášeného pod číslem 135/2010 Sb. a novelou zákona o důchodovém pojištění dle zákona číslo 220/2011 Sb., se postupně bude snižovat uvedená solidarita v důchodovém systému ve prospěch těch, kteří budou pobírat vyšší příjmy. Systém by tak měl postupně snižovat solidaritu a postupně tak mírně zvýšit tzv. zásluhovost (= vyšší ekvivalence) v důchodovém systému. Změnu bude možné v budoucnu pozorovat prostřednictvím dalších analytických výpočtů, které budou odrazem nikoliv odhadů, ale skutečnosti.

Tabulka č. 3: Modelový výpočet řádného starobního důchodu přiznaného v roce 2013
Individuální náhradový poměr (podíl výše důchodu k čisté předdůchodové mzdě)

Položka výpočtu	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ	3 x VVZ
OVZ před redukcí dle redukčních hranic	12 762	19 976	26 726	47 904	69 081
VZ po redukcí dle redukčních hranic	11 760	13 708	15 530	19 818	23 842
Standardní výpočet řádného starobního důchodu					
Položka výpočtu	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ	3 x VVZ
46 let doby pojištění, 1 rok = 1,5 %	69%	69%	69%	69%	69%
Základní výměra důchodu od 1. 1. 2013	2 330	2 330	2 330	2 330	2 330
Procentní výměra důchodu (0,69 x VZ)	8 115	9 459	10 716	13 675	16 451
Uhrnná výše důchodu pro rok 2013	10 445	11 789	13 046	16 005	18 781

Individuální náhradový poměr (podíl výše důchodu k čisté předdůchodové mzdě)

Násobek předdůchodového příjmu	1 x MM	2 x MM	1 x VVZ	2 x VVZ	3 x VVZ
Výše důchodu při době pojištění: 46 let	10 445	11 789	13 046	16 005	18 781
Hrubá měsíční výše předdůchodového příjmu	8 000	16 000	25 695	51 390	77 085
Čistá měsíční předdůchodová mzda *)	7 120	13 085	19 764	37 472	55 180
Individuální náhradový poměr při době pojištění: 46 let	146,70%	90,10%	66,01%	42,71%	34,04%

*) základ daně = hrubý příjem x 1,34 = zaokrouhleno na celé 100 Kč nahoru
daň = (základ daně x 0,15) - 2 070 (základní sleva na dani na poplatníka)
zdravotní pojištění (ZP) zaměstnanec činí 4,5 %
sociální pojištění (SP) zaměstnanec 6,5 %
čistá předdůchodová měsíční mzda = hrubý příjem - daň - ZP (4,5 %) - SP (6,5 %)
OVZ - osobní vyměřovací základ, VZ - vyměřovací základ

Pokud jde o daň z příjmu z pravidelně vypláceného důchodu, tak dle § 4 zákona o dani z příjmu je takový pravidelný důchod osvobozen od daně do trojnásobku minimální mzdy v měsíčním vyjádření, tj. v současné době tedy do částky $3 \times 8\,000 \text{ Kč} = 24\,000 \text{ Kč/měsíčně}$, resp. do 36-ti násobku minimální mzdy v ročním vyjádření, tj. $288\,000 \text{ Kč/rok}$.

Pokud někdo již důchod k 1. lednu 2013 pobíral, tak od 1. ledna 2013 se mu důchod zvyšuje tak, že tzv. základní výměra pro rok 2013 činí $2\,330 \text{ Kč/měsíčně}$ (oproti roku 2012 navýšena o 60 Kč/měsíčně), kdy uvedená základní výměra platí pro všechny vyměřené důchody, a dále procentní výměra důchodu se zvyšuje o $0,9 \%$ procentní výměry důchodu.

Pro upřesnění lze uvést, že dle zákona číslo 314/2012 Sb., se přiznané důchody budou v období od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2015 zvyšovat pouze o $1/3$ procentního přírůstku indexu spotřebitelských cen (místo 100%) + o $1/3$ růstu reálné mzdy.

Na uvedených modelových výpočtech, kdy jsou použita oficiální data, lze reálně ukázat, jak důchodový systém v ČR funguje po spuštění tzv. malé důchodové reformy a na jakých základních principech je postaven. Výpočty mohou napovědět všem, kteří se o tuto problematiku zajímají a také těm, kteří budou v letošním kalendářním roce o důchod žádat a chtějí mít alespoň přibližnou představu o výši svého důchodu a o parametrech, které ji bezprostředně ovlivňují.

Ing. JIŘÍ VOPÁTEK, Ph.D.

(Autor pracuje na Fakultě managementu Vysoké školy ekonomické v Praze)

[\[na začátek dokumentu\]](#)